Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia pars II - Cod. Ettenheim-Münster 261

[S.l.], [18. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-129036

Visual Library

E. M.
261

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Ettl 261
~~O.6~~

pa

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Philosophiæ pars secunda

Metaphisica.

Dum in logica intellectum humanum benè judicare et ratiocinari instruximus, instructumque judiciis et ratiociniis, ad veritatem discernandam, inveniendam, atque comunicandam manu duximus; quasi pro foribus et vestibulo Philosophiæ persistentes comunem omnibus scientiis omnibus disciplinam tradidimus; hac tradita ac benè percepta jam interiora philosophiæ penetralia intrare libebit; atque hic sese proprimis considerandam exhibet scientia pure speculativa eaque nobilissima; quæ circa ens generaliter ejusque affectiones ad mentem abstractas, speciatim vero circa substantias spirituales occupat. Metaphisicæ nomen datum illi est, ut peculiari nomine a ceteris disciplinis discerneretur potius quam ut ejus indoles conditio et præstantia tali titulo exprimeretur. Dum enim opera aristotelica tempore injuriis non parum vitiata, quidam Tyrannicus gramaticus, et antronicus Rhodius integrare atque in ordines certos et classes digerrere tentassent, reliqua quæ quidem magni fuerant momenti et tamen male inter se cohærebant, nec uni materiæ conveniebant, libris de rebus phisicis

tractantibus sunt subjuncta, et quo plures inferunt indigesto illi Collectioni nomen librorum methaphisicorum quasi post phisica positorum fuisse inscriptum. Alii tamen Nomen methaphisicæ inde derivant, quasi sit scientia trãs vel supra phisicam, vox enim Græca meta significat post et supra.
Si methaphisicam sensu accipimus stricto, illa non attingit nisi res sola mentis cogitatione existentes; et hic rerum status vocatur status Metaphisicus ad quem non pertinent res seu Corporeæ sive sint abomni materia secretatæ nisi quatenus per mentem Cogitantem Concipiuntur, hic rerum status est verum metaphisices objectum; sensu minus stricto metaphisica quoque Complectitur res quascunque omnis materiæ expertes et simplices, quæ sensus externos ferire non possunt; sensu autem latissimo Complectitur quæcunque principia veritatis et Cognitionis generalia omnium scientiarum, artium, oppificiorum partē nobiliorem dioreticam vocant.

Hæc scientia quæ ob altissimas Cognitiones jure merito sapientia vocatur, omnium disciplinarum nobilissima est et

dum aliæ Cognitiones incerto semper vento feruntur, dubiis fluctuant ac velut umbræ per inane volutantes vagantur, hæc sola principiis fixa imutabilibus Certum ubique pedem figit rationi nostræ, diversa rerum discendarum genera perlustrat, faciem profert, omnemque velut Sol oriens fulgore suo Caliginem atque ignorantiæ tenebras dispellit. per temporis angustias non licet nobis imensum hunc, qui nunc aperitur Campum percurrere atque hujus Scientiæ imensitatem prosequi, generalia tantum illius principia discutiemus ac 1mo quidem examinabimus statum rerum per mentem abstractarum, 2do. Spirituum illorumque proprietatum naturam examinamus quam materiam duplici ~~disceptione~~ Sectione dirimimus

Sectio prima,

De statu rerum metaphisica seu de ontologia.

Supra jam dictum est verum et strictum metaphisices objectum esse statum rerum metaphisicum, qui ut clare intelligatur observandum est ~~res~~ frequentissime duos rerū status et sensus distingui, phisicum unū et alterum metaphisicum. status phisicus Complectitur res quascunque, seu Corpora seu Spiritus, omnesque illorum actus et

et proprietates, quidquid igitur per se et in se proprie existit, dicitur esse in statu phisico. status metaphisicus complectitur res quascunque illarumque proprietates et affectiones, prout mente representatas, seu sola cogitatione existentes; inde fluit sensum rerum phisicum esse illum, quo res spectantur prout sunt in se independentes ab omni cogitante; sensum autem metaphisicum esse illum quo spectantur eadem res, quatenus cogitantur, representantur abstrahuntur; primarium igitur metaphisices objectum est quidquid per ideam est representabile aut representatum; quare agemus 1mo. de idea quæ est rerum metaphisicarum representatio. 2do. de rebus metaphisicis, quæ generali vocabulo entia vocantur, inde ortum nomen est ontologiæ, quod significat sermonem de entibus vel tractatum.

Caput 1mum.
de idea seu ideologia.

Vidimus in logica ideam esse nudam rei alicujus representationem mentalem; ut natura illius pateat magis illam hic considerabimus, prout est

representatio objecti seu objectivè, postea illam in se seu formaliter contemplabimur, tandem inquiremus unde illa sit ~~et proætaptur~~.

Articulus primus.

De idea ratione objecti considerata.

Objectum ideæ dicitur illud quod idea repræsentat. duplex distinguitur intrinsecum unum alterum extrinsecum objectum intrinsecum ideæ sunt res prout repræsentatæ prout menti inexistentes objectivè; hoc objectum ab idea revera non distinguitur et est ipsa repræsentatio quæ tamen à mente nostra modò consideratur, ut repræsentata, modò ut res repræsentata; inter duo sola distinctio mentalis intercedit; objectum extrinsecum sunt res ipsæ extra mentem existentes ab illa independentes, quas illa numquam attingit, sed tantum per ideas sibi inexistentes cognoscit; hoc objectum varia sortitur nomina. modò vocatur extrinsecum et mediatū; quia est extra mentem et illi nonnisi mediantibus ideis innotescit; modò dicitur objectum suppositionis aut relationis, quia ideæ nostræ ad illud referuntur modò nuncupatur objectum sensuum

motivum, occasionale, quia res extra nos posita, sensus nostros feriunt, quia movet organa corporis, quia occasio est cur in nobis oriantur ideæ.

Vidimus quoque in logica ideas distingui in puras et non puras seu imagines; vidimus in nobis nullam proprie ideam puram dari, sed omnes esse qualitatibus sensibilibus saltem debilibus vestitas; quare nullum inter illas hic discrimen statuimus, et omnes ideas seu vividioribus, seu debilioribus vestitas qualitatibus spectamus ut representationes rerum, et quærimus an omnis idea vera sit ut autem major questioni claritas affulgeat observandum est, veritatem ideæ esse illius conformitatem cum objecto; objectum autem esse solas proprietates essentiales et metaphisicas.

Assertio

Omnis idea est vera.

P. Veritas ideæ est illius conformitas cum objecto; atqui omnis idea est necessaria conformis cum objecto suo, ergo omnis idea est vera.

P.^imo^ m. Omnis idea est representatio, atqui

representatio est Conformis objecto suo, quia per difforme nihil repraesentatur, ergo idea necessaria est Conformis objecto suo, ergo vera. 2do idea vera est si repraesentat objectum suum, atqui omnis idea repraesentat objectum suum, ergo est vera. P. m. objectum ideae est illud quod repraesentat, atqui necessario repraesentat id quod repraesentat, ergo necessario repraesentat objectum sum, ergo est vera.

objicies Imo. juxta nos idea foret sui ipsius objectum; atqui ideam non potest esse objectum sui ipsius, ergo idea non potest objectum sui ipsius. N. m. idea potest diversimode Concipi vel ut est ~~est~~ actus animae Cogitantis, vel ut est repraesentatio; in primo sensu est animae modificatio et aliquid phisicum; in 2do est imago rerum proprietates exhibens, et aliquid metaphisicum; ergo idea qualenus repraesentatio potest esse objectum ideae aut sui ipsius qualenus est actus animae Cogitantis.

instabimo Si idea est imago rerum ergo necessario res deberent ideis praecissere, S. C. E. ad a.

N. M. idea non est imago existentiae rerum sed essentiae, nulla enim repraesentat

8.) quod res existat, sed tantum quid sit,
ergo res non debent necessario existere
ante ideas, sed debent esse intelligibiles
inst. 2do existentia rerum contingentium
est per ideam repraesentabilis, ergo
idea est imago rerum existentiae.
D. A. id est idea repraesentat quid sit
rerum existentia contingentium. C.
id est idea repraesentat quod res con-
tingentes existant, N. A et C.
Existentia rerum contingentium est rerū
possibilium extra nihilum extractio, hanc
veritatem nobis exhibet idea, ~~contin~~
ergo idea nobis repraesentat quid est
idea rerum contingentium, ast in
nulla idea videmus, quod res repraesentata
existat, nec possumus ita argumentari,
habemus ideam montis aurei, ergo existit.
inst. 3tio idea entis necessarii nobis
exhibet, quod existat, ergo a pari aliae ideae.
N. C. latissima disparitas est. ideae exhibent
proprietates rerum essentiales, apud Deo
essentialis est existentia; ergo ejus idea
debet essentiam actualem repraesentare.
res autem contingentes illae sunt, quae
ita existunt, ut possent non existere,
ergo illis existentia non est essentialis
ergo etiam idea rerum contingentium
non potest repraesentare, earum existentia
actualem

Objicies 2do dizimus solas essentias meta-
phisicas posse per ideam repraesentari,
atqui tamen nihilum quod caret essentia
metaphisica per ideam est repraesentabile
non solo essentiae metaphisicae sunt
repraesentabiles. Nm. si nihilum est
repraesentabile haberet proprietatem,
atqui omnis proprietates est aliquid, ergo
nihilum foret aliquid, quod implicat, ergo
nihilum non est repraesentabile.

inst. 1mo qui audit vocem nihil, aliquid
mente concipit, ergo concipit ideam nihil
NC. Nihil utque est terminus signifi-
cativus, et qui audit hanc vocem mente
concipit illius significatum, qui est non
ens; ergo mente concipit ideam entis
quod negatur, non igitur ideam nihil
sed ideam generalissimam cujuscunque rei
~~[illegible]~~ quae negatur percipit.

inst. 2do Nihilum negationem entis indi-
cat, atqui negatio concipitur, ergo nihilū.
Dm. ratione rei negatae. C. ratione
sui ipsius. N. Negatio, privatio, ni-
hil ratione sui numquam concipiuntur
quia sunt omnimoda rei cujuscunque
absentia. Concipiuntur tamen ratione
alterius, cujus sunt negatio et privatio.
Sic qui audit hanc propositionem nihil
est in crumena, statim cogitat de
pecunia, quae deest, licet interdum nihil
etiam sit subjectum propositionis non

non sequitur, ideam dari nihil propriè ejus modi propositiones sunt negativæ, et habent pro idea subjecti ens quodcunque de quo prædicatum negatur, ut nihil est ex omni parte beatum, sensus est omne ens non est ex omni parte beatum

inst 3tio datur idea rei impossibilis atqui res impossibiles, est nihil, ergo datur idea nihil.

N M. res impossibilis esset illa cujus proprietates essentiales aliæ alias destruerent, atqui tale ens non potest repræsentari, quia foret sine proprietatibus, quæ proprietates enim quæ se destruunt, evadunt zerus; ergo repugnat repræsentatio rei impossibilis; talis res foret animal, quod totum esset hircus, et totum simul Cervus.

inst 4to qui legit hanc vocem hircocervus concipit mente aliquid, atqui illud est idea animalis, quod totum esset hircus, et totum cervus. ergo

N m. non ideam hirco cervi menti concipit, sed ideam cervi et ideam hirci quas videt totales esse, nec posse in unam ejusdem rei coalescere.

Cavendum tamen est ne facile inter res repugnantes aut impossibiles numeremus, quæ insolita sunt, [illegible] aut captum humanum superant, præter

atque etiam contra naturae leges physicas
existunt, qualia sunt monstra, miracula
portenta etc.

inst. 3tio (obiicies aliquis) Idea Dei Corporei, ergo datur
idea falsa.

R.a. in idea Dei non potest deprehendi
nisi quod Deo essentiale est, atqui
certe Corporeum Deo non est essentiale
ergo in idea Dei non potest deprehendi
proprietas corporei, neque idea Deum
ut Corporeum repraesentare potest

inst. imo antropomorphitae Deum
Corporeum concipiebant, ergo idea potest
Deum ut Corporeum repraesentare.

R.a. Erant seculo 4to quidam monachi
aliq. rudes Christiani qui ex Scriptura
male intellecta, Deo affinxerant Corpus
inde nomen ipsis datum est Antro-
morphitarum, quae vox graeca indicat
viros qui Deo figuram humanam tribuebant
illi autem minime ideam habere poterant
quae Deum ut Corporeum repraesentaret
sed ex variis Scripturae locis, quae Deo
videntur, membra et Corpus humanum
tribuere, male intellectis judicabant Deum
habere Corpus, illorum igitur error non
in ideam Dei, quae erronea esse non
potest, sed in judicium debet refundi
quod frequenter falsum esse potest

inst. 2do omnes angelos ut juvenes alatos
concipiunt, ergo et illi ~~posuerunt~~ poterant Deum
ut Corporeum concipere.

N A. idea nobis angelos ut spiritus purissimos exhibet, omnis materiae et corporis expertes, ut autem illorum proprietates rudi plebeculae ostendantur ~~communicentur~~ signis corporis utendum est, quibus illorum sensus et machinatio validius feriuntur.

~~inst 3tio~~

Objicies 4to. Qualitates sensibiles etiam repraesentant, ergo ideam male definimus repraesentationem rei alicujus.

N A. qualitates sensibiles sunt colores, quos oculis excipimus; soni, quos auribus haurimus; odores, qui per nares oriuntur; sapores quos lingua et ore id est gustando experimur; durities, mollities, frigus, calor, quae tangendo sentimus; omnes porro hae qualitates sunt merae affectiones animae, ut brevi demonstrabimus; nihil repraesentant quinimo nequidem per ideas nobis innotescunt; ideam enim animae affectionum nullam habemus claram et distinctam, ex solo sensu intimo illarum existentiam discimus.

inst 1mo Qualitates sensibiles repraesentant proprietates rerum singularium, ergo aliquid repraesentant.

N A. essentiales rerum proprietates exhibentur per ideas; proprietates vero in-

diffiduobs aut plane ignoramus, aut illarū 13
tantum existentiam dicimus, quoniam
tamen ideae nobis datae sunt, ut per
illas res cognoscamus, atque ad res ipsas
referamus, author naturae nobis quaedam
signa impressit et imprimit, quibus
ducti ideas nostras non ad res quaslibet
sed ad hanc potius quam ad illam referamus
hoc signa sunt qualitates sensibiles.
Sicut igitur hedra pensilis, quae vinum
non repraesentat nobis tamen indicat
domum, cui praefixa est, esse cauponam,
ita pariter qualitates sensibiles proprietates
rerum singulares non exhibent,
nobis tamen indicant, rem, quae
movit organa, esse talem, et non
aliam.
inst 2do Ergo substantiae singulares non
nisi per signa a se discrepant. R. Cta
N seq. Res quaecunque a se discrepant
per suas proprietates, per suam naturā
per se ipsas; sic ovum discrepat ab
ovo per se totum, sic homo a homo
simillimo discrepat ~~per totum~~ totum, sic gutta aquae
discrepat ab altera per se totam; quoniam
rerum naturam intrinsecam, proprietates
indiffiduales non cognoscimus, illas non
per propriam naturam sed per accidentia
sed per signa, inter quae, qualitates
sensibiles, numerantur, distinguimus, eodē
fere modo, quo, parentes duos gemellos
non per naturam propriam, quam non
vident, sed per fasciolam unius brachiolo

aligatam distinguunt.

14. Inst. 3tio Qualitates sensibiles nobis repraesentant figuram Corporum ~~rotunditatem~~ E. g. rotunditatem, quadraturam etc.
N. A. sola idea repraesentat Corporu[m] figuram Ceterasq[ue] proprietates, qualitates ~~[illegible]~~ vero sensibiles ita afficiunt animam ut Cogitet rem quadratam, aut rotundam, aliove modo figuratam, ergo Qualitates sensibiles inserviunt ut idea extensionis, quae foret generalissima reddatur minus generalis. Adeo efficiunt quoque ut ideae nostrae ad res singulares referuntur.

Inst. 4to Non est ratio Cur ideae per qualitates sensibiles reddantur singulares ergo non subsistit responsio data.
N. A. Omnes ideae natura ratione sui sunt generica, nec ullum individuum repraesentare possunt, Sic idea homo, non Petr., non Paul. repraesentat, ast superaddendo diversos Colores idea hominis jam non hominem tantum sed hominem talem, qualis est v. g. Petrus repraesentat, ergo qualitates sensibiles efficiunt, ut ideae nostrae fiant aliquo modo singulares.

inst. 5to Qualitates sensibiles ideis nihil addunt; ergo illas ad individua adhibenda, singulares reddere nequeunt. D. A. ideis nihil intrinsecum addunt C. nihil extrinsecum N. ideis aliquid intrinsecum addere, est illarum repraesentationem mutare, quod repugnat, illis aliquid extrinsecum addere, est ideis sociare signa, quibus individua inter se discernuntur; qualitates sensibiles sunt actus, quo anima sentit, hic actus omnino diversus est, ab actu quo anima cognoscit, nec possunt hi duo actus in unum conflari; ergo qualitates sensibiles idearum naturae nihil addunt, illarum repraesentationē nec augent nec minuunt, efficiunt tamen ut cum ideae sint ex natura sua genericae, et omnibus rebus conveniant, jam qualitatibus vestitae uni rei potius quam alteri conveniant. sic: varia signa militaria militum naturae nihil addunt, illos tamen à se et in varias legiones discriminant. sic: florum fasciculus capiti Equino affixus naturae Equi nihil addit, illum tamen à ceteris distinguit, ita pariter qualitates sensibiles ideis intrinseci nihil addunt, illas tamen velut vestimentis involvunt, et diversis liniamentis inter se discriminant.

Objicies 6to idea potest difformis
esse objecto suo, ergo non est necessario con[formis]
P. A. Conformitas ideae cum objecto
non est ideae essentialis, ergo idea
potest esse difformis objecto suo.
N. A. idea est repraesentatio; atqui Con-
formitas cum objecto omni repraesentationi
est essentialis, ergo.

Inst 1mo Conformitas ideae cum objecto
non continetur in ideae definitione
ergo illi non est essentialis.
D. A. non continetur explicitè C. non
implicitè C. idea definitur repraesen-
tatio alicujus objecti mentalis; in
hac definitione verbis expressis non
reperitur Conformitas; sed latet illa
in voce repraesentatio; omnis enim
repraesentatio est Conformis Cum objecto.
Necesse porro non est quinimo vitiosum
foret, omnia essentialia in definitione
exprimi, debet enim illa esse brevis
et, tantum Constare genere proximo et
differentia ultima.

Inst. 2do judicium potest falsum esse,
ergo et idea.
N C. disparitas est; ideae sunt judicia
ex intrinseco; potest mens judicans
duas ideas unire, quae non Conveniunt
potest duas separare, quae Conveniunt.

ergo potest aliter judicare, quam ideæ se habent; verum objectum ideæ est idea intrinsecum, ergo idea à se ipsa discreparet, si discreparet ab objecto, ergo licet judicium possit esse difforme objecto suo et falsum, idea tamen illud esse non potest.

Inst 3tio idea potest fieri difformis objecto suo, ergo falsa.

P. A. objectum ideæ est mutationi obnoxium, ergo idea illi potest fieri difformis.

N A. objectum ideæ sunt essentiæ rerum metaphysicæ, atqui hæ sunt immutabiles: fieri enim non potest, ut proprietates rei necessario convenientes fiant disconvenientes, ut circuli rotunditas fiat quadratura.

Inst 4to Deus potest efficere, ut Circulus foret triangulum, ergo etiam potest efficere ut Circulus esset triangulum.

N C. alia est nominis alia rei mutatio voces enim sunt signa arbitraria, potest quælibet quidlibet significare, si vox Circulus non potest tantum triangulum, sed omnes quascunque figuras significare. ast res sunt, per naturam suam immutabiles; ut enim Circulus esset triangulum aut fierit triangulum deberet simul esse Circulus et non Circulus, atqui repugnat simul esse non esse, nec Deus facere repugnantia

facere potest, ergo rerum naturæ nequidem divinitus mutari possunt.

Inst. Mutavit Deus Nabuchodonosorem in bovem, uxorem Lothi in Columnam salis, innumeraque narrantia facta rerum metaphores, imo et quotidie panis mutatur in Corpus Christi, ergo Deus potest mutare rerum naturas.

[illegible] Transmisso ant. N. C. Natura rerum prout hic intelligimus, sunt proprietates rei essentiales inter se convenientes atque hæ ne divinitus quidem mutari possunt; Deus enim ipse non potest res creare aliter quam concepit, nec potest v. g. circulum aliter cogitare quam rotundum; ergo rerum essentia metaphisica non subjacet divinæ potentiæ, sed ipsi objectivè præsupponitur.

Frequenter tamen per naturam intelligitur existentia rerum, quæ est natura phisica, vel leges generales quibus regitur mundus, vel certas propensiones animalibus inditas; naturam triplici hoc modo intellectam potest Deus utique mutare. prior enim existentia rerum à solo Deo dependet, quas igitur Deus liberè creavit, illas potest pro nutu aut immutare aut destruere, sic aquam subito convertit in vinum, vel primas materiæ moleculas aliter disponendo, vel aquam annihilando et illius loco vinum producendo

prior mutatio vocatur transubstantiatio
secunda vocatur reproductio.

Leges mundi aliud nihil sunt quam constans et liberrima Dei voluntas, qua vult v. g. corpora certo modo in se gravitare; ut autem Deus liberè condidit mundum, liberè conservat, ita leges mundi à liberrima illius voluntate dependent, et quia liberè vult v. g. corpora in se gravitare posset etiam velle illa non amplius in se gravitare, vel posset velle ut lapis in altum sublatus cesset gravitari, nec sibi relictus cadat in terram.

non minus potest propensiones animalibus insitas aut destruere aut in contrarias convertere, sic efficere posset sane, ut tigris natura crudelis, lupus rapax, vulpes astuta, canis fidelis, felis perfida et elevas prudens, aut amittant hasce propensiones, aut contrarias recipiant.

Quod attinet exempla in objectione allata primū falsum est reliqua duo naturam phisicā spectant in rege nimis superbo Deus organa cerebri et reliqui corporis ita mutavit, ut ~~vac~~ bovem se crederet et vagans in sylvis gramina et foenum adinstar bovis comederet.

In uxore Lothi nimis curiosa animam separavit a corpore, et cadaveris figuram et particulas minimas, ita mutavit, ut quae modo fuerat figura humana, esset postea columna

20.

et quod caro fuerat et ossa postmodum sal efficeretur.

inst. 4to Rerum possibilitas a Deo dependet ergo et essentia rerum metaphisica.

Ra. Deus enim facere non potest ut res sit possibilis et non possibilis. Dei omnipotentia rerum possibilitatem praesupponit non efficit.

inst. 1mo ergo essentia metaphisica est aeterna, necessaria. increata

S.C.E.A.

N.Seq. Essentia metaphisica non habet existentiam phisicam sed tantum objectivam nec est in se sed tantum cogitata aut intellecta existit, ergo nec creata nec increata dici debet, nec proprie aeterna necessaria est, tantum talis est, ut omni retro aeternitate semper eodem modo possit et debeat cogitari.

inst. 2do Si essentia metaphisica non à Deo dependet, erit aliquid perfectionis à Deo non promanans.

S.C.E.A.A.

D.A. erit aliquid perfectionis metaphisicè à Deo non promanans Cto, phisice neg. A. quidquid phisicum est à Deo promanat seu imediate seu mediate si omnes substantiae existentes à Deo sunt productae, omnes harum substantiarum

modificationes aut à Deo solo aut saltem illo concurente procurentur, ergo quidquid phisicum est à Deo promanat, essentiæ etiam metaphisicæ aliquo modo possunt dici à Deo promanare, illæ enim nonnisi per cogitationem existent objectivè, ergo seu à nobis seu à Deo cogitentur aliquo modo mediate aut immediate à Deo promanant.

inst 2do ideæ nostræ à Deo dependent, ergo et rerum essentiæ.

D. A. quoad existentiam C. quoad essentiā N. à Deo dependet utique, ut anima nostra existat, ut hoc vel illo modo cogitet, ergo ideæ nostræ a Deo dependent quoad existentiam; at Deus efficere nequit ut idea v. g. trianguli representet circulum, ergo ideæ nostræ a Deo non dependent, quoad essentiam.

Objicies 6to idea et præsertim imago potest esse differmis objecto relationis, ergo etiam potest esse differmis objecto representationis.

N C. Objectum representationis est ideæ intrinsecum, est illud quod representatur, atqui idea necessario conformis est huic objecto, nihil enim per differme representatur objectum autem relationis est objectum extrinsecum, quod mens non attingit

ergo licet imago possit esse difformis objecto relationis non sequitur posse esse difforme objecto representationis.

inst. 1mo idem est sensus et mentis objectum, ergo objectum relationis est idem ac objectum representationis.

NA objectum sensus est illud quod organa corporis percellit, objectum mentis est illud quod menti inexistit, objectum sensus est menti extrinsecum, corporeum ergo mens illud attingere nequit unde consequitur objectum mentis et sensus multum inter se differre.

inst. 2do cum video equum et simul equus coram me currit, equus ille quem intueor est simul objectum mentis et oculorum, ergo idem est sensus et mentis objectum.

NA. equus coram te currens ferit oculos ~~meos~~ tuos, minime afficit mentem tuam; equus quem tu vides afficit mentem tuam illius tu tibi conscius es, equus mentem tuam afficiens quid simplex est, equus per lumen suum feriens oculos tuos quid corporeum est; ergo non est idem mentis et sensus objectum.

inst. 3tio imago equi presente equo conformis est objecto extrinseco, ergo semper deberet esse conformis objecto extrinseco.

NC. objectum extrinsecum non afficit mentem, ergo conformitas inter imaginem et objectum extrinsecum non est necessaria potest adesse ~~ut in exemplo citato~~, et semper adesse deberet, ut in exemplo allato, potest abesse et frequenter abest, ut dum eminus currente lupo videmus canem.

inst 4to imago debet refferri ad id quod movet organa, ergo semper debet conformis esse objecto motivo.

NC. verum quidem est imaginem semper et ineluctabili judicio referri ad illud objectum, quod sensus movet; verum quoque est imaginem semper debere huic objecto esse conformem, ast sensus labiles sunt, imperfecti, et fallaces; experientia docet mentem saepius sibi imaginem lupi efformare, cane oculos percellente.

inst ultimo Non datur ratio cur in nobis frequenter oriatur imago, dissimilis objecto videndo, ergo rationes allatae non debent admittere.

NC. in rebus philosophicis non ratione sola sed etiam experientia ducimur. licet igitur hic ratio taceret satis alte loqueretur experientia, non sensibus falli et praesente objecto aliud videre. ratio tamen hujus erroris in promptu est juxta legem naturae, qua corpus est animae unitum

oritur in anima imago analoga motui qui fit in Cerebro, jam si oculis etiam clausis spiritus vitales forte fortuito eodem modo currunt in Cerebro, quo vo- Cane præsente currerent in anima oritur imago Canis, quamvis Canis adsit nullus, quamvis oculus dormiat pariter si lepus præsens excitet in Cerebro meo eundem motum, quem excitat Canis iterum ad præsentiam leporis orietur imago Canis, quare autem lepus eundem in Cerebro motum valet excitare atque Canis 1 ob imperfectionem organorum quæ non satis sunt sensibiles ut parvula impressionis diversitas percipiat. ob figurarum Canis et ~~leporis~~ lupi similitudinem, unde fit ut fere eodem modo feriunt organa, quæ cum sint imperfecta leve discrimen inter hos motus non probehunt usque ad Cerebrum.

Articulus 2dus
De idea subjectivè Considerata.

Ideam esse representationem alicujus objecti, ~~illam esse non substan~~; vidimus satis! illam esse non substantiam sub substantiam cujusdam affectionem extra omne dubium versatur, mirandum tamen esse philosophos non semper convenisse ~~quæ~~ cujusnam substantiæ esset affectio; illos dubitasse quinimo plures negasse Cogitationem esse in Cogitante, nec animam nostram

Cogitantem in se habere ideam sed illam extra se conspicere; si audimus mallebranchium virum rerum philosophicarum intelligentissimū qui seculo elapso inter Patres oratorii jesu in gallia maximam Eruditionis et doctrinæ famam comperavit; ideas quascunq in Deo conspicimus. democritus ex veteri philosophia et rerum omnium derisor risum nobis num ipse movet, ideas nostras esse rerum larvulas et idola in Cerebro tamquam nido accumulata. Nec minus ridendi sunt Peripatetici veteres qui cum democrito contendunt, per sensus externos rerum omnium ad Cerebrum usque provolare phantasmata Corporea, quæ in Cumulum congesta tandem fiunt animæ conspicua quæ spiritali velut gladio armata illa abreditur, abstrahit resecat involucra Corporea et spirituales ideas inde deduxit. Minus insaniebat Plato, quem Cicero, nimiū patienter et liberaliter divinum vocabat, qui contenderat ideas esse formas quasdam æternas imutabiles materiæ expertes, in medio quodam Deum inter et Deum distentes, plures Ecclesiæ Patres videntur huic opinioni quam proxime accessisse, Nec mirum: erant enim plerique principiis et scola Platonica haustis imbuti.

Eadem fere lis de qualitatibus sensibilibus inter philosophos orta est et perennat adhuc; alii ut peripatetici veteres contenderant esse qualitates sensibiles aliud nihil, quam species et larphulas, ab Corporibus allatas, et jugiter sensus in Cerebro

impolantes, alii ut Gassendus cum suis asseclis docebant, qualitates sensibiles esse tantummodo fibrillas organorum vario modo motas et irritatas; alii qui fere totum genus humanum constituunt ~~andum~~ credunt illas esse modificationes corporum. in victis autem argumentis cum saniori Philosophorum parte demonstrabimus, illas esse modificationes animae, duplici paragrapho rem conficiemus.

Paragr. Primus.

De subjecto qualitatum sensibilium.

Ex his quae hactenus dicta sunt, satis superq. jam patent, quid sint qualitates sensibiles, qua ratione in nobis crientur, illas non posse non esse animae nostrae affectiones, nequidem dubium remaneat, eandem veritatem thesi propria stabili ejus et firmissimis rationibus suffulciemus.

Assertio.

~~ani~~ Qualitates sensibiles ~~sunt~~ sunt animae modificationes.

P. Sunt actus animae, ergo ejus modificationes.

P. A. 1mo Qualitates sensibiles intime experimur illarum nobis conscii sumus, easdem inter se comparamus, alteram ab altera diversam sentimus, atqui sola anima sentire, comparare, experiri,

et tantumodo suorum actuum sibi conscia esse potest, ergo qualitates sensibiles sunt motus animæ.

P. 2do. Qualitates sensibiles imo non sunt species et larvulæ à corporibus avolantes. 2do non sunt tantum oscilantes organorum fibillæ, 3tio non sunt corporum modificationes.

P. imo Nulla ratione, nulla experientia quinimo contra omnem rationem et experientiam asseritur à corporibus semper avolare larvulas corporibus simillimas nulla arte nulla vi possent à corporibus tam dextere separari; neque à corpore usq ad oculos sensim et proportione servata contrahi multo minus sine alteratione partium separatione, figuræ mutatione, per corneam qua oculus tectus est intrare; nullatenus cæteros humores spissiores alliasq membranas densiores transire et ad cerebrum usque integrè pervenire; aut animæ in quemcunque cumulū supponantur crescere, ~~xxxx~~ viri conspicuò Ergo

P. 2do. si qualitates sensibiles essent tantum oscilationes nervorum, imo anima illas sentire non posset, hæc enim nihil sentit nisi quod illi intrinsecum est, nervi autem illorumq motus sunt extra animam. 2do qui videt colorem, ~~aut sentit~~, vel audit sonum aliud certe percipit, quam motum oscilatoran

ergo qualitas sensibilis sonus, et Color sunt aliquid diversum a motu.

R. 3tio Si qualitates sensibiles inessent objectis aut Corporum modificationes, ergo 1mo Corporibus absentibus non possunt adesse qualitates sensibiles. 2do omnes idem Corpus videntes, eandem viderent qualitatem sensibilem, 3tio idem Corpus non posset pro nutu eodem momento quaslibet qualitates habere, atqui hae tria vera sunt. P. m. febricitantes et delirii, vident objecta et qualitates sensibiles, dum nihil adest qui laborant vitiis aurium, audiunt Concentus musicos nemine praesente, qui per certa vitra polliedra objectum considerant, vident qualitates sensibiles, in decem aut etiam viginta objectis, licet non adsint qui speculum inspicit potest pone speculum objectum videre, quin aliquid adsit, somniantes omnes oculis clausis et dormientibus vident qualitates quam plurimas, nulla re praesente, ergo etiam absentibus objectis habentur qualitates sensibiles.

P. 2do. indubitatum est varios homines idem videntes Corpus non habere easdem qualitates sensibiles, unde accidit, ut quod uni placet alteri displiceat, quod unius appetentiam titillat et provocat, alteri nauseam Creat, quod uni jucundum, alteri videatur injucundum; videntes scilicet

idem objectum eodem quidem nomine illius qualitates vocant, sed ~~quod~~ unus ~~vocat ru-~~ sentiet ~~brum, alter vo~~ Colorem rubrum, alter flavum, hinc uni displicet, alteri placet utrique aut placeret aut displiceret, si quemadmodum eodem nomine designant illas qualitates, si easdem quoque perciperent.

Ratio Objectum quodlibet potest sub quolibet Colore videri, sic in pannum qui viridis est, immitantur radii rubri, statim ruber videtur, in eundem pannum immitantur radii violacei, violaceus apparebit. Consideretur res quocunque tr[ans] varia vitra videbitur rubra, flava, viridis, Cerulea et atqui impossibile certe est omnes hos Colores simul eidem rei inesse, ergo illi non insunt neque sunt in organis; atqui percipiuntur tamen, ergo non possunt alibi quam in percipiente id est in anima existere.

Objicies. Si qualitates sensibiles essent in anima; anima esset Colorata, sonora, sapita et absurdum C. ergo et A.

N.M. Anima quidem afficitur illa qualitate, quam vocamus Colorem, sonum et minime tamen Colorata debet dici aut sonora; Coloratum est illud cujus superficies certo modo disposita est, ut certos radios in oculos nostros reflectat, illum et cerebrum

30. Certo modo Commoveat, Cui juxta legem a
Deo Sancitam orta est in anima affectio quam Colorem vocamus;
Sonorum est illud Cujus particulae insen-
sibiles motu tremulo Concitantur, eodem
tremore afficiunt aërem Circumfusum,
qui ad aurem usque pertingens partes
interiores auris eodem motu pulsat, quo
motu in Cerebrum usque propagato,
in anima oritur, juxta legem naturae
affectio, quam vocamus Sonum; odoriferum
dicitur, quod variis effluviis narium fibrillas
irritat, qua irritatione facta et in Sen-
sorium Commune propagata, nascitur in
anima affectio, quam vocamus odorem.
Sapitum est illud, quod pro varia minimarum
particularum Configuratione varias linguae
palati totiusque oris ~~[illegible]~~ papillas
titillat, qui motus ad Sensorium Commune
pertingit quo facto juxta legem Creatoris
anima percipit affectionem, quam vocamus
Saporem. tactile nuncupatur illud, quod
~~[illegible]~~ extimos manuum pedum et
totius Corporis nervulos percellit, qua
data percussione, ad Cerebrum usque Continuata
oritur in anima sensatio, quam vocamus
tactum. jam vero anima nec Superficiem
Certo modo textam, qua radios reflectit,
nec particulas Continet quae motu tremulo
possint aërem afficere, nec effluvia emittit
quibus nares titillat, nec particulis Constat

rodentis aut angulosis, quibus papillas linguæ
commoveat, nec cum tactu quodam corporis
totius fibrillas potest concutere, ergo anima
nec colorata debet dici, nec etc.

inst imo Qualitates sensibiles de Corpori:
bus prædicantur, ergo illis insunt.

N A. Cum dicimus Corpus aliquod album
esse, non contendimus, illi inesse albedinem
cujus sola anima videns sibi conscia est
et tam parum albedo in re, quæ dicitur
alba reperitur, quam cognitio in re
quæ dicitur cognita, aut visio in re
quæ dicitur visa, dicimus quidem nivem
albam atramentum nigrum, sed sensus
verborum est: Nix eam habet partium
dispositionem, ut lumen in oculos tali modo
reflectat, talemque in cerebro motum exci:
tet, cui in anima respondet illa affectio
quæ vocatur albedo. idem sit judicium
de ceteris coloribus et qualitatibus sensibilibus.

inst 2do. Si Qualitates non inessent Cor:
poribus, Corpora nec colorata, nec
sapita et dici possunt, atqui hoc offendit
sensum communem.

N M. Philosophus cum plebe nivem debet
albam vocare, et saccarum dulce, sensus
quidem philosophis verus erit et toto cœlo [distat]
a sensu plebejo. plebs nivem vocat albam
putat id ipsum quod sentit et videt nivem
esse aut saltem inesse cum tamen sit mera
videntis affectio et imago animæ intrinseca

ergo turpiter errat. philosophus nivem vocat album, intelligit illam particularum dispositionem nivi inesse, ut excitet in vidente affectionem albedinis et in hoc rationi et experientiae consonat.

inst. 3tio Si qualitates sensibiles non inessent objectis tam parum color posset de nive affirmari, quam vo dolor de gladio atqui certe nemo dolorem de gladio affirmavit dicendo gladius est dolens, ergo à pari nemo posset dicere nix est alba

R.N.M. latissima disparitas est, inter qualitates sensibiles et sensus. qualitates sensibiles nobis datae sunt, ut illarum ope corpora distinguamus, hinc debemus illas ad corpora referre, et corpora ut immediatam causam illarum habere; sensus autem doloris, gaudii etc nobis dati sunt ut corporis omniumque membrorum conservationi invigilaremus, hinc sensus non debemus referre ad objecta extra nos posita, sed ad membra corporis, etiam sicut male oculus dicitur albus, propter objectum album visum, quia qualitas sensibilis ad objectum debet referri, ita gladius male diceretur dolens, quia dolor debet ad membrum laesum referri; ~~contra nix bene vocatur alba, quia~~

Contra sicut manus bene vocatur dolens quia sensus debet ad membra referri; ita quoque nix bene vocatur alba, quia qualitas sensibilis coloris debet ad objectum referri, Quemadmodum autem, dum manus

dicitur dolens, sensus non est dolorem esse in manu, sed manum læsam occasionem esse, cur in anima sensus doloris oriatur, ita dum nix vocatur alba, sensus non est albedinem esse in nive, sed dispositionem nivis esse occasionem, cur in anima oriatur affectio.

inst 4to. Si qualitates sensibiles non depend. objectis, ergo frustra muris inducerenus aliam superficiem, frustra saccaro et sale condiremus cibos, frustra rosam adhiberemus naribus, absurdum C. E. A. A.

N M. inducendo novam muris superficiem aliam efficimus partium extimarũ dispositionem, qua fit ut lumen aliter aut alii lumini radii reflectantur in oculũ alius in cerebro oriatur motus, alia in mente nascatur qualitate sensibilis. Condiendo cibos certam quandam fermentationem aut partium imitationem in illis efficimus, qua fit ut glandulæ aut papillæ palati et linguæ alio modo titillentur, alius in cerebro excitetur motus, alius in anima nascatur sapor, aut gustus;

Rosam admoveremus naribus, ut nares particulas a rosa undiq avolantes majori combibant copia, fortius ab illis percellantur, motus in cerebro concitetur major, vividior in anima oriatur odor; ergo nec frustra novam rebus inducimus tincturam, nec grato palati condimus cibos, nec vana res est rosas admovere naribus.

84. inst 5to Ex dictis sequitur à corporibus avolare varias particulas; ergo qualitates sensibiles possunt esse larvulae, à corporibus abrasae.

N C. Materiam in quocunque corpore perpetuò moveri certum indubitatumque est; inde fit omne corpus semper aliquid de sua substantia amittat, et usu consumatur, tempus enim omnium rerum edax est; ab omnibus igitur corporibus avolitant abhinc particulae abrasae, quae nihil habent comune cum larvulis peripateticorum; non sunt parvula corporum simulacra; nullo ordine sed turbatim à corpore discedunt; in oculos ceterosque sensus nullatenus aut rarissime penetrant ad interiores sensus, numquam animae se conspicientes praebent.

inst 6to Qualitates sensibiles sunt merus in organis motus; ergo afficiunt animam.

N a. si animam non afficerent, non sentirentur, nec illae sibi foret illarum conscia; ergo animae sint intrinsecae necesse est. motus in organis aliud, nihil est, quam materia mota, sed albedo, rubedo, sonus, certe nec materia sunt, nec materia motae, ergo qualitates sensibiles non sunt in organis.

inst. ultimo. Manus complectens globum niveum undiq sentit tactum; ergo qualitas sensibilis tactus inesse manui.

N C. sentit quidem anima qualitatem frigoris et hanc refert non ad manum frigefactam

sed ad nivem frigefacientem; quoniam autem ob hunc tactum diutius continuatum ipsa manus calorem amittat, ad illam quoque refertur qualitas sensibilis frigoris, pesertim quia ex hac qualitate sensibili sensus ingratus parvuli doloris nascitur.

§ 2dus
de subjecto idearum.

Tria hic nobis praestanda sunt, stabilienda est opinio nostra, confutanda sententia peripateticorum et malebranchii.

Assertio.

ideae sunt quoque animae motificationes.

P. Omnibus fatentibus perceptio ideae est animae motificatio, atqui perceptio ideae ab idea realiter non distinguitur est enim perceptio ideae aliud nihil quam idea percepta, ergo cum perceptio ideae sit animae motificatio, idea quoque debet, esse animae motificatio. ~~vel id~~

2do. ideae nec sunt corporum larvulae ut pentant peripatetici, nec sunt in Deo conspiciendae, ut putat malebranchius ergo non possunt non in esse animae P.

P. 1ma pars tenues illae larvulae repugnant ratione sui, repugnant ratione animae, 1mo nulla arte formari possunt, nulla vi, à corporibus avelli, jugi est effluvio ~~pro se modo~~ infinito corpora deffluerent, in sia dissipa

36.

~~parentur~~

parentur oculos sine sui destructione in=
trare non possent, nec unquam in cere
brum usque ~~perf~~ pervenire, multominus
se ibidem dare animae conspicientas in-
quemcunque sint culum cogitservato, ergo
repugnat ratione sui, 2do anima illas
larvulas intueri nequit, nisi illi fiant
intrinsecae; hoc enim nihil, nisi intrin
secum sibi videt; atqui hae larvulae ~~multi~~
tenues tamen sunt corporeae, et animae
simplici intrinsecae fieri non possunt;
ergo illae larvulae etiam repugnant
ratione animae.

P. 2da Pars repugnat mentem nostram
suas ideas in Deo videre, ergo erronea est
sententia Mallebranchii.
1mo. proprie loquendo in Deo nulla est
idea, Deus enim non per ideas et in ideis
sed per se et in sua natura quascunque
res cognoscit, Dei enim essentia lux et
lumen est, et quod ideae nobis praestant
id Deo praestat natura divina. Deus quoque
uno eodemque et simplicissimo actu cuncta
novit, ergo ideas nostras, quae plures sunt
in Deo videre non possumus. 2do. Si mens
nostra suas in Deo videret ideas ipsum
Deum jam videret, atqui hoc rationi, ex
perientiae, religioni adversatur, ergo.
mens nostra ideas in Deo non videt.

Minorem probant ignorantia et miseria
humana, quae cum visione Dei stare

non possunt, hoc enim hominem redditt beatum; probat ulterius adhuc dogmata ~~religionis~~ Ecclesiæ, quæ ut hæreticos habet illos qui contendunt Deum jam in hac vita videre ~~posse~~, à majore malle branchius se difficulter expediet, nec enim distinctio inter essentiam divinam absolutam, et relativam quam solam à nobis videri contendit juvare poterit; cum hæ duæ essentiæ non realiter sed tantum metaphisicè et per mentis abstractionem distinguuntur; ergo ideas quoque in divina essentia videre non possumus, ergo ideæ cum non possint esse modificatio substantiæ alienæ, debent esse modificatio animæ nostræ.

Solvuntur objectiones.

objicies 1mo ideæ sunt rerum phantasmata, ergo non sunt animæ modificationes.

P. A. nisi ideæ essent rerum phantasmata non possent res materiales repræsentare atqui ✓ ergo ✓.

N M. ideas spirituales esse et simplices patet ex eo, quod sui conscientiam excitent res tamen materiales repræsentant non imitando, sed ostendendo, et modo planè ineffabili.

inst imo Ergo ideas inter res nulla est proportio. ſ C. C. A a.

D. M. Nulla est proportio similitudinis C. nulla proportio relationis N.

38

proportio similitudinis est inter ea, quae habent easdem et similes, ~~talis~~ est inter hominem et hominem. proportio relationis est inter ea, quae aliquem inter se nexum quemcunque habent, ut inter caussam et effectum, inter facultatem, et objectum. fatemur ultro inter ideas et res nullam esse proportionem ~~into~~ similitudinis, res enim corporeae sunt, ideae spirituales, sic idea trianguli, nihil habet triangularis, idea circuli nihil habet circularis, est autem ideas inter et res, proportio ordinis seu et relationis; res enim possunt repraesentari, et ideae possunt repraesentare. sic Deum inter et corpora est proportio non similitudinis, sed ordinis, Deus enim potest creare, et corpora creari.

Objicies 2do. si ideae non essent in Deo conspiciendae, non haberemus v.g. ideam infiniti, atqui tamen habemus ideam infiniti, ergo

P. M. idea infiniti non potest videri in finito, atqui animae modificationes sunt finitae, ergo non possunt esse ideae infinitae.

D. M. in ~~repraesentatione~~ ~~non potest~~ infinitum non potest videri in repraesentative finito. C. in entitative finito N. M.

D. m. modificationes animae sunt finitae entitative C. repraesentative N. m. et C.

Possunt animae modificationes seu ideae duplici modo spectari, 1mo entitative, seu repraesen

tativè seu ~~objectivè~~. modificationes animæ entitativè sumptæ sunt actus animæ, quæ cum finita sit, non potest habere nisi actus finitos; sequitur enim modificatio naturam substantiæ; modificationes animæ repræsentativè sumptæ sunt objectum ipsum ut repræsentatum; jam verò objectum infinitum est repræsentabile, ergo modificatio aut actus animæ potest illud repræsentare, neque concludendum est, repræsentationem objecti infiniti debere esse infinitam; idea non debet habere proprietates rei repræsentatæ ergo licet objectum repræsentatum sit infinitum, non tamen sequitur ideam esse infinitam; ergo idea infiniti potest esse modificatio animæ nostræ entitativè finita.

Inst. imo. idea non potest repræsentare nisi quod continet, atqui idea entitativè finita, non continet infinitum, ergo idea entitativè finita non potest repræsentare infinitum.

Dm. non continet infinitum formaliter C. non continet repræsentativè seu objectivè N. Subdist. non continet infinitè C. non saltem modo finito. N.

Nulla idea continet formaliter suum objectum, alias objectum posset de idea prædicari, sic si idea circuli contineret formaliter circulum, valeret propositio affirmans: idea circuli est circulus; eodem modo idea infiniti, non continet formaliter infinitum alias valeret propositio affirmans: idea infiniti

et infinita, quod foret ineptissimum; atqui idea quaelibet continet objectum suum repraesentative quia illius proprietates repraesentat, sic idea infiniti repraesentaret proprietates infiniti; has si explicite et evolute omnes et omnibus gradibus repraesentaret, objectum suum repraesentaret modo infinito, talis repraesentandi modus longe abest ab idea infiniti quam habemus, ergo objectum suum repraesentat tantum modo finito.

<u>inst 2do</u> Ex dictis sequeretur ideam infiniti perfectiorem esse, quam ideam finiti, atqui <u>f. C. E. A. A.</u>

<u>N M.</u> Perfectio ideae non dependet a perfectione objecti, sed a modo, quo suum objectum repraesentat, quo ergo idea clarius, vividius, distinctius suum objectum repraesentat, eo est perfectior, sic idea circuli perfectior est ideâ Dei, quia clarius naturam circuli quam naturam Dei cognoscimus.

<u>inst 3tio.</u> Nisi omnes homines ideas in Deo viderent, fieri non posset ut omnes eandem ejusdem rei ideam haberent, atqui tamen habent ~~certum~~ ~~C. ergo et A.~~

Dico ad majorem ideo omnes homines eandem de eadem re habere ideam, quia idea naturam rei repraesentare deberet, et natura ejusdem rei pro omnibus hominibus eadem est, ergo cum idea idem sit ac natura rei repraesentata, et cum haec natura ejusdem rei pro omnibus hominibus sit eadem

impossibile est, ut eadem res in omnibus hominibus repraesentata non sit idea eadem. si omnes debent habere eandem ideam Circuli quia hoc idea est Circulus repraesentatus, atqui Circulus repraesentatus aut objective sumptus habet eandem naturam, ergo omnes debent habere eandem ideam Circuli.

Dico ad minorem. idea vero Circuli si subjective spectetur, in quolibet homine diversus est, sicut enim anima Petri non est anima Pauli, sic etiam actus quo Petrus v.g. cogitat Circulum, alius est ab actu quo Paul cogitat Circulum; potest actus Petri esse fortior, intensior, vividior

inst 4to ideo negamus nos ideas in Deo videre, quia alias videremus quoque Dei essentiam, atque hoc ratio nulla est.

Pm. Possumus ideas in Deo videre, non viso essentia, ergo Z.

Pa. Possumus intueri imaginem in speculo non viso speculo ergo à pari possumus videre ideam in Deo non viso Deo.

N totum arg. quod falsa plurima continet et cujus comparatio undique claudicat, Nam imo. falsum est imaginem in speculo videri, cum imago videatur semper ultra aut citra speculum. 2do. falsissimum est imaginem videri extra illam substantiam, quae sibi illius conscia est, atqui certe speculum illius conscium sibi non est, ergo non in speculo poterit videri

42. 3tio falsissimum quoque est, imaginem videri in speculo non viso speculo, quia eadem speculi partes quae radios objecti in oculum reflectunt, et sic in vidente imaginem objecti excitant, etiam proprios radios reflectunt in oculum, et sui visionem excitant; ergo repugnat imaginem videri non viso speculo. ut autem videamus quam misere claudicet hoc comparatio, illam paucis exponemus. imago certe realiter à speculo distincta est; ergo si comparatio recta procederet, sequeretur etiam ideas ab essentia divina realiter distingui, quod impium foret; ergo cum ideae et essentia divina cui insunt non realiter distinguantur, argumentum quod ex tali comparatione deducitur vim p habere nullam poterit.

inst 6to. Deus vocatur lumen mentis nostrae et scientiarum Dominus, ergo ideae nostrae in Deo sunt.

NC. Deus utique scientiarum Dominus est quia omnes possidet, quia illas solus communicat, quia fons lucidissimus est, unde omnis cognitio promanat. merito vocatur lumen mentis nostrae, quia illam cogitandi, cognoscendi capacem creat, atqui omnia quae ad scientias aquirendas necessaria sunt suppeditat sine illo enim nec cogitare quidem possumus et omnis nostra sufficientia ex Deo est.

Articulus 3tius.
unde sit idea.

Satis superque ostendimus ideas inesse animæ et non alteri cuicumque substantiæ, pronum certè omnibus esse debet judicare ideas ab anima cui insunt produci non levis tamen Charthesianos inter et Peripateticos recentiores hac de re lis orta est.

Charthesius ideas distinguit in primigenias ~~et simplices~~ adventitias, et factitias; primas contendit animæ statim dum creatur imprimi a Deo, unde illas vocat innatas, 2das; oriri quidem occasione corporum quæ feriunt sensus sed à Deo tamen in nobis produci. 3tias, fatetur mentem nostram combinare. primi generis idea est v.g. representatio Dei; 2di generis imago ~~mun~~ montis vel auri; 3ti generis idea montis aurei.

2do. Peripatetici recentiores ideas quoque distinguunt in primarias quas à rebus sensibilibus derivant, et secundarias quæ res omnino spirituales representant, utrasque juxta illos producit intellectus noster.

Pluries jam diximus ideas rerum sensibilium mixtas esse et imagines vocari. Constant quippe ~~et~~ et duplici animæ modificatione, quarum una est sentiens, seu qualitas sensibilis, altera representans, seu idea, hanc si solam consideremus semper pura est et mere

representans ejusdemq naturæ, seu representat proprietates Corporum seu Spirituum.

Diximus quoque nullam in nobis ideam puram esse omnesq ideas oriri occasione motus in Cerebro excitati, quem motum 1mo. subsequitur in anima affectio sentiens 2do. affectio seu modificatio representans quare ideas ratione originis hic non distinguimus et dicimus intellectum nostrum facto in Cerebro motu producere ideam. ~~sed~~ ut autem quæstio hæc per se et in se obscura nec satis certa majori tamen lumine effulgeat, duplici assertione illam evolvere conabimur.

Assertio 1ma.

Non dantur ideæ innatæ, nec Deus in nobis ideas producit.

P. 1mo ideæ quas Deus animæ imprimeret in ortu suo vel essent actus, vel habitus, neutrum dici potest; non primum alias anima à primo creationis instanti semper cogitaret de illis objectis, quorum ideas sibi impressas gereret, atqui falsum ex experientia consequens. non secundum habitus est facilitas acquisita ex actu sæpè repetita ergo si illæ ideæ forent habitus præsupponerent seipsas. præterea hæ ideæ vel repræsentarent aliquid vel nihil, siquid repræsentarent essent actus, si nihil repræsentarent non forent ideæ.

P. ado si Deus ideas nostras produceret; Deus in nobis cogitaret; absurdum Cons.
P. M. Cogitare, cogitationem producere, idea affici, se ideam modificare sunt Synonima, ergo si Deus ideam in nobis produceret ipse Cogitaret.

assertio 2da.

Intellectus ideas suas producit.
P. Intellectus Cogitat, ergo intellectus ideas suas producit.
P. C. Cogitare idem est ac cogitationem producere, quia agere nihil quam actionem suam producere; ergo intellectus cogitationem suam producit; ergo producit suas ideas.

Solvuntur objectiones.

Objicies imo. ideæ sunt lumen naturale, ergo nobis sunt à natura congenitæ.
N. C. ideæ lumen naturale vocantur, quia habemus à natura facultatem ideas producendi non autem lumen naturale sunt quasi à imo ortu nobis fuissent impressæ.
Inst. imo. Nisi idea Dei et prima morum et scientiarum principia nobis essent innata non statim et omnibus innotescerent; fals. Cons.
N. Seq. ut quilibet ideam Dei facile sibi comparet, sufficit intellectum posse in se reflectere, Cœlum suspicere, tot naturas nobilissimas contemplari, quæ omnes Clamant Deus fecit nos.

eodem modo mens reflectens facile advertit idem non posse simul esse, et non esse, totum esse majus sua parte, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

Inst. ado saltem illæ ideæ à Deo nobis imprimuntur quas mens acquirit antequam de illis efficiendis cogitat, atqui mens ideas ita acquirit, ergo omnes ideæ illi imprimuntur.

D. m illas acquirit antequam de illis cogitet reflexè C. antequam de illis cogitet directè N. m. et C.

Lex naturæ est, ut quoties in cerebro fit certus quidam motus anima certa afficitur qualitate sensibili, quæ illam determinat ad cogitandam rem, quæ motum illum excitavit, vel quæ illi motui analoga est; igitur anima cogitando rem, acquirit ideam; ergo non cogitat de re, antequam illius ideam habeat.

Inst. 3tio impossibile est, ut intellectus noster tot rerum sensibilium, quæ simul oculos feriunt, ideas producat; ergo intellectus non producit suas ideas.

N. A. impossibile non est, ut a singulo puncto omnium illarum rerum milliones radiorum angustam et remotissimam oculi pupillam intrent; ergo minus repugnare poterit, animam utpote substantiam activam et longe nobiliorem omnium illarum rerum

impressiones sentire illarumque ideas producere.

Objicies 2do. Si intellectus ideas produceret, crearet; atqui hanc facultatem non habet, ergo intellectus non producit ideas.

N M. Creare est, aliquid ex nihilo sui et objecti producere, seu est substantiam novam producere; atqui intellectus noster producendo ideas, non producit substantias neque illas producit ex nihilo subjecti; nam subjectum idearum est anima, quae est modificationum capax; ergo intellectus producendo ideas, illas deducit ex animae capacitate. non secus ac dum quis ligno insculpit formam Mercurii, illam formam quidem producit ex nihilo sui, quia antea haec forma non erat, sed non ex nihilo subjecti, quia lignum hujus formae capax est. Sicut igitur sculptor educens formam mercurii ex ligno ~~ita~~ non creat, ita nec intellectus noster producendo ideas creare dicendus est.

Inst. 1mo Si intellectus ideam produceret, illam produceret antequam rem cognosceret; atqui rei ignotae non potest ideam sibi formare, ergo intellectus non potest ideam producere.

Nm. ut intellectus ideam rei ignotae formet, satis est ut sibi activus ex facto in cerebro motu per legem naturae ad ita cogitandum determinetur.

48. inst. 2do. Pictor rei ignotae imaginem pingere nequit, ergo neque intellectus rei ignotae ideam formare.

N. C. Pictor non ex lege naturae determinatur ad pingendum, sed motu proprio, ergo debet reflexe pingere. 2do. effigies ficta per imitationem facienda, omnia archetypi seu objecti liniamenta exhibere debet, quare Pictor semper debet ad haec exempla respicere; jam verò idea non per imitationem facienda est, hinc intellectus in producenda idea, non debet objectum non exempla respicere, ergo directè illam efformabit.

instab ultimo. Si res ita se haberet mens quaelibet easdem eademque facilitatem ideam produceret. ∫ C.

N. M. Quò magis aut minus facile Cerebri fibrae moventur, eò magis aut minus facilè mens rerum ideas producit; ergo cum in aliis hominibus fibrillae Cerebri citius, in aliis lentius, in aliis quodam fibrillae nullatenus moventur; hinc alii ideas facilius, alii difficilius, alii quasi nullatenus ellicere possunt; inde tanta ingeniorum diversitas nascitur.

Caput 2dum.

De ente seu rebus Metaphisicis.

Intelligimus per ens quidquid est aut concipitur; examinabimus hoc Capite entis Naturam, unitatem, distinctionem, relationem.

Articulus 1mus.
De entis Natura.

Omne ens vel actuale est, et revera existit, vel potentiale seu possibile. Ens possibile est illud quod potest existere vel non existere.

Possibilitas duplex distinguitur, alia intrinseca alia extrinseca.

Quaerimus 1mo. quid sit ~~essentia~~ possibilitas intrinseca, ~~quae sint illius~~ 2do. quid ~~essentia~~ extrinseca

§ de Possibilitate intrinseca.

Assertio 1ma.

Possibilitas intrinseca seu essentia metaphisica, est attributorum in ente qualibet consensio.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

P. Possibilitas entis intrinseca, est prior ratio cur possit concipi; essentia metaphisica est primarium constitutivum, ex quo omnes proprietates fluunt; atqui attributorum consensio est prior ratio cur ens possit concipi, est etiam primarium constitutivum ergo.

P. m. Si quaeritur prior ratio cur v.g. homo possit concipi, Resp. quia ejus attributa ut animal rationale inter se non repugnant. Si quaeratur quod sit hominis primarium constitutivum ex quo ejus omnes proprietates fluunt R: animal rationale. ergo attributorum consensio est prior ratio cur ens possit concipi, est quoque primarium constitutivum; ergo possibilitas intrinseca seu essentia metaphisica est attributorum in quolibet ente consensio.

Assertio 2da.

Essentiae rerum metaphisicae sunt immutabiles

P. Nec minui nec augeri possunt; ergo sunt immutabiles.

P. A. instar omnium sit essentia metaphisica hominis nempe animal rationale; atqui haec nec minui nec augeri potest non primum; si enim tollas vel animal vel rationale, homo repugnat; non 2dum; si enim aliquid addas quod essentiale sit v.g. lapidem iterum homo repugnat; ergo

essentiæ metaphisicæ nec minui nec augeri possunt, ergo sunt imutabiles.

P. 2do. Si Essentiæ metaphisicæ possent mutari, Circulus v.g. manens Circulus posset fieri quadratus, atqui per omnipotentiam Dei non fieri non potest, ergo essentiæ rerum non possunt mutari.

§. 2dus.

De Possibilitate extrinseca.

Assertio.

Possibilitas entis extrinseca est illius producibilitas.

Demonst. ideo Ens vocatur extrinsecè possibile, quia potest ex nihilo produci et existentia donari; atqui hæc proprietas est producibilitas, ergo possibilitas extrinseca est producibilitas.

Collorarium. Quamvis res possibiles necessario dicantur et æternæ, sintque imutabiles atque independentes à divina omnipotentia, illarum tamen producibilitas Deum omnipotentem connotat, quo sublato cessaret illam possibilitas extrinseca.

Solvuntur objectiones

objicies

Essentiæ metaphisicæ à Deo dependent; ergo non sunt imutabiles.

N A. Essentiæ metaphisicæ omnem dei voluntatem procedunt, ergo à voluntate Dei non dependent.

inst. imo. Essentiæ rerum metaphisicæ suntipsæ res possibiles, atqui res possibiles a Deo dependent

ergo Essentiæ metaphisicè à Deo dependent.

Nm. Si res possibiles à Deo dependerent, res forent possibiles, quia vellet Deus; atqui hoc falsum est; nam triangulum v. g. non est ideo possibile quia vult Deus, sed quia illius proprietates inter se non repugnant

instado Nulla res Deo non existente foret possibilis, ergo possibilitas à Deo dependet.

D A. nulla res Deo non existente foret possibilis extrinsecè C. intrinsecè N.

Possibilitas intrinseca est attributorum Consentio; atqui hæc Consentio subsisteret, quamvis nullus ex supponeretur Deus, hæc Consentio est independens à natura divina nec voluntatem Dei nec ejus omnipotentiam Connotat.

Possibilitas extrinseca quidem Connotat omnipotentiam divinam, nam nisi adsit Causa infinita quæ possit res è nihilo producere res nulla produci possit; ergo rerum producibilitas exigit omnipotentiam divinam ergo Deo non existente res nulla foret extrinsecè possibilis

Articulus 2dus.

De unitate entis.

Omne ens Certas habet proprietates quæ transcendentales vocantur, quia omnibus rebus conveniunt, et omnes rerum Categorias transcendunt.

Sunt autem illæ proprietates: esse rem, esse ens, esse bonum, esse aliquid, esse verum, esse unum, hinc res, ens, aliquid, bonitas, veritas, unitas de omni re possibili poterunt prædicari.

Veritas hoc transcendentalis est proprietatum consensio; bonitas hoc transcendentalis est rei aptitudo ut sit quod est, unitas quid sit hic fusius examinabimus.

Unitas in genere est ratio formalis cur res dicatur una; et unum est illud quod in se indivisum in plura sibi æqualia dividi nequit. Sic res singularis quælibet v.g. Petrus in plures alios Petros dividi nequit.

Unitas alia logica est, alia phisica, alia moralis, unitas logica est illa, quo plura repræsentantur ut unum, v.g. genus et species. unitas phisica quadruplex est 1.º similitudinis est quæ inter duo similia, sic duo ova perfecte similia dicuntur quid unum. unitas compositionis est plurium conjunctio qualis est una strues lignorum, 3tio. unitas numerica quo res quælibet plures alias dividi nequit, 4to. unitas identitatis quæ est inter ea, quæ sunt unum et idem, ut homo et animal rationale.

Unitas moralis est alia affectiva, qualis est inter amicos; alia finalis qua plures v.g. milites in unum exercitum ordinantur.

Oriuntur hic duae quaestiones, 1ma- utrum unitas metaphisica ab Ente distinguatur, 2da utrum quodlibet Ens existens sit unum seu an detur in statu phisico aut in rerum natura aliquod Ens universale.

Assertio 1ma.

Unitas ab Ente non distinguitur

Ens quodlibet per essentiam suam est unum; atqui Essentia Entis ab Ente non distinguitur, ergo unitas ab Ente non distinguitur.

P. M. Si Ens non per essentiam esset unum, ergo fieret unum per aliquid sibi accedens; atqui sic unum fieri nequit, ergo est unum per Essentiam.

P. m. illud accedens vel foret aliquid vel nihil netrum dici potest; non primum alias illud aliquid non esset Ens quod repugnat, non 2dum alias nihil daret proprietatem; ergo ens non potest fieri unum per aliquid accedens, ergo est unum per se, ergo unitas ab Ente non distinguitur, idem dicatur de Caeteris proprietatibus transcendentalibus.

Assertio 2da.

Quidquid existit per se unum et singulare est, seu ut alii loquuntur: non datur a parte rei, id est in rerum statu physico ens comune et universale.

Probatur I. Tale ens esset natura in multis individuis una, atqui hæc a parte rei repugnat. Hc C

p.m. Quot individua existunt, tot naturæ existere debent, ergo non datur natura in multis una.

p.a. Quodlibet individuum propria gaudet natura, ergo quot individua existunt, tot existunt naturæ.

p.a. Quodlibet individuum per essentiam suam est unum et singulare, Hc propria gaudet natura, quis enim v.g. ausit dicere naturam petri et Pauli esse numero eandem.

Probatur II. Quidquid existit individuum est et singulare, atqui individuum et singulare opponitur universali, Hc quidquid existit non potest esse universale.

p.M. existentia est principium individuationis et singularitatis, Hc quidquid existit individuum et singulare est.

Corollarium primum. Ergo solæ ideæ objective spectatæ possunt esse universales.

Probatur. Universale est quod multis inesse potest et de

illis prædicari; atqui solæ ideæ objectivè spectatæ possunt multis inesse et de illis prædicari etc.

Cm. idea rationalis e.g. continetur in idea homo et in idea angelus; adde rationale potest prædicari de homine et angelo, ergo ideæ possunt multis inesse et de illis prædicari, ergo sunt universales objectivè seu quoad repræsentationem spectatæ; ideæ enim subjectivæ seu quoad entitatem spectatæ sunt actus et modificationes animæ, et in hoc sensu sunt singulares, nec una in altera continetur, nec una potest de altera prædicari.

Corollarium 2dum. Sola anima nostra format universalia, abstrahendo proprietates generales ab individualibus, sic anima nostra videns Petrum ratiocinari et sentire, videns Paulum ratiocinari et sentire, utrumque concipit eodem actum qui est idea homo abstrahendo à proprietatibus Petri et Pauli differentialibus. mens plurimorum Philosophorum et Theologorum eousque insaniæ processit, ut contenderint res ita abstractas existere et mentem abstrahendo velut spirituali armatam gladio rem ipsam in diversas suas proprietates dissecare; inde natæ sunt illæ ridiculæ virtualitates thomisticæ et formalitates Scotisticæ de quibus mox agemus.

Corollarium 3tium. genus et species sunt ideæ universales, et in rerum statu physico non existunt. sic dicimus, animal est genus, homo est species, sed animal præcisè ut animal,

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

homo praecise ut homo non existunt nisi in mente Cogitante.

Solvuntur objectiones.

Objicies 1mo. Nemine Cogitante omnibus hominibus inest eadem natura, ergo datur universale à parte rei.

N.A. Existunt innumera individua à se planè distincta et diversa, et nullibi natura in omnibus est una eademq.

inst 1mo. Natura divina existit una in tribus Personis, ergo universale existit à parte rei.

Resp. 1mo Philosophorum non est tractare ea, quae rationis lumine assequi non possunt; atqui tale est mysterium trinitatis. E. ej.

R. 2do N.C. ut natura divina posset universalis dici, deberet eadem cum sui multiplicatione pluribus personibus inesse. ita ut dici posset. Pater est Deus, filius est Deus, et idem numero Deus; Spiritus Sanctus est Deus, et idem numero Deus, ergo sunt tres Dei; atqui non licet ita concludere, ergo.

inst 2dum. Si repugnat existere naturam universalem etiam non posset concipi.

S.C. neg. A.

N.M. Mens nostra potest res sub proprietatibus generalibus considerare, non attendendo

ad proprietates differentiales, quamvis hæ sint insepa=
rabiles à primis; ergo licet anima nostra res
ut generales consideret non sequitur illas in
se universales esse, et sic posse existere.
mens quidem nostra potest concipere hominem
sine ulla proprietate individuali; sed concipere
non potest hominem sine proprietate in=
dividuali existere, quia hoc repugnat.

Articulus tertius.
De
Distinctione Entis.

Distinctio est negatio identitatis. quæ non eadem vo=
cantur distincta.

Distinctio alia realis est, quæ nemine cogitante existit
in re ipsa, alia mentalis seu rationis seu metaphysica,
quæ fit per solam mentem.

Distinctio realis potest esse inter substantiam et
substantiam, sic Petrus distinguitur à Paulo. potest quoque
esse inter substantiam et ejus modificationem sic digitus
distinguitur a sua curvedine.

Distinctio rationis illa est quam sola mens facit, cum
aliquo tamen fundamento Theologi vocabant hanc
distinctionem rationis ratiocinatæ; si ratio sine
ullo fundamento format distinctionem, dicitur
distinctio rationis rationantis.

Conceptus nostri inadæquati vocantur etiam præ=
cisivi, quos antiqui nominabant gradus metaphysicos,
quia per illos tanquam totidem gradus ascenditur ad
plenam cognitionem essentiæ metaphysicæ rerum:

Duplex oritur quæstio ima an ideis præcisivis respondeant in re ipsa diversæ partes ut putabant Phil. qui ideo realistæ vocabantur; 2da. an illis respondeant diversæ proprietates quam Scotistæ formalitates et Thomistæ virtualitates vocabant.

Ut ab hac quæstione omnes tricæ difficilesque nugæ rescecentur, inquiramus tantum qua ratione ideæ præcisivæ in nobis oriantur; tum enim facile patebit quid in re ipsa arguant; hinc

Assertio.

Ideæ præcisivæ in nobis oriuntur quia intellectus noster limitatus est, quia nullius rei ideam intuitivam habeamus, quia diversos effectus ab eadem re videmus elici.

P. maj. ideæ præcisivæ sunt plures conceptus inadæquati qui rem eandem pluribus sub respectibus exhibent, atqui nisi intellectus noster esset limitatus, tales conceptus inadæquatos non haberet.

P. m. Nisi intellectus esset limitatus haberet ideam rei comprehensivam rei, ergo non haberet plures conceptus inadæquatos.

P. C. idea comprehensiva rem sub omni respectu et totaliter exhibet, ergo si intellectus haberet ideam comprehensivam, non haberet conceptus inadæquatos.

6D P.^do^ Si haberemus ideam intuitivam rem ergo simplicem videremus prout est, ergo cum nulla res à se ipsa praescindatur, nullius rei ideam precisivam haberemus. Pariter cum res simplex nullas habeat partes semper tota videretur, si illam intuitivam consideremus; ergo cum ideam intuitivam nullam habemus, non possumus rem aliter quam relatè ad suos effectus et quidem procisivè cognoscere.

P. 3tio versetur coram aliquod objectum quodcunque planè incognitum illud percutiamus baculo, si signum doloris aut sensus prodit illico in nobis oritur idea procisiva *animal*, ulterius examinemus et si signa rationis prodit illico in nobis oritur idea procisiva *rationalis*, atqui hae duae ideae procisivae *animal, et rationale* non oriuntur in nobis nisi quia videmus elici ~~illos~~ alios effectus diversos, ergo ideae procisivae ideo oriuntur, quia videmus diversos elici ab eadem re effectus.

~~objicies~~

Corrollarium. Ergo ideae procisivae in rebus ipsis nullam arguunt distinctionem realem. nullas virtualitates nullas formalitates.

Solvuntur objectiones.

Objicies imo Proprietates quas ideae procisivae exhibent plures sunt et a se separari possunt ergo sunt in re ipsa distinctae.

Va. plures sunt et separari possunt in statu metaphysico, in statu physico negatur. Sta

Proprietates sunt partes essentiae metaphysicae ergo aliud sunt nihil quam varii conceptus. Sic proprietates animae dicuntur intellectus et voluntas; intellectus est anima prout intelligere potens, voluntas est eadem anima prout velle potens, jam vero considerare animam prout velle potentem, est illam considerare aliter ac intelligere potentem ergo alius est conceptus intellectus, alius conceptus voluntas, ergo hae duae proprietates in statu metaphysico distinctae sunt et separabiles, in statu autem physico eadem est anima, eadem vis, eadem res, quae potens est intelligere et velle, ergo in statu physico, intellectus et voluntas non sunt duae proprietates, sed una res, ergo proprietates quas ideo praecisive exhibent nec plures sunt in statu physico nec separabiles.

Instabimus: in infantibus et amentibus adest animal non adest rationale, ergo separabilia sunt.

N. seq. et part. antec. eadem anima cum iisdem facultatibus inest infanti quam admirabimur in homine adulto, anima illa infantis à primo ortu est sentire, et ratiocinari potens, verum vi legis naturae dependent à corpore in suis operationibus, corpus

autem infantis tenellum impressiones quidem à Corporibus extrinsecis recipere potest quibus impressionibus ad Cerebrum usque propagatis anexa est qualitas sensibilis unde illius anima sentire potest, propter quod animal vocatur, ast Corpusculum illud nimis molle est, quam ut spiritus animales in Cerebro fluentes vestigia relinquant a quorum firmitate ratiocinia dependent, ergo anima illa defectu aptitudinis proprii Corporis nondum edit ratiocinia licet vim ratiocinandi ex natura habeat, idem dicendum est de anima delirantium quorum vitiata sunt organa.

inst. 2do Anima per sensationes equivalet belluis et per ratiocinationes equivalet angelis, ergo in anima animal et rationale sunt duo partes.

N. A. in statu phisico anima tota differt et a brutis et ab angelis nec est quidquam in anima quod illi cum brutis et cum angelis sit comune, fateor quidem in statu metaphisico animam convenire cum brutis quatenus est sensitiva; convenire cum angelis quatenus rationalis; etenim quia videmus brutum et ~~sen~~ vulnere dolere et animam hominis et vulnere dolere, utrumque concipimus eadem idea animal; et quia animam hominis audimus ratio-cinari et aliunde novimus angelos quoque

ratiocinari hos et illam concipimus una idea rationalis ergo in statu metaphisico aut in mente cogitante animal homini et bruto rationale homini et angelo conveniunt.

inst 3tio Anima hominis est animal rationale atqui animal ut genus homini et bruto convenit, rationale tamquam differentiam hominem a bruto distinguit, ergo in statu phisico hae duo proprietates [illegible] distinguuntur

R. supp. m. genus et differentiam esse in statu phisico. genus est idea repraesentans partem essentiae communiorem, differentia est idea repraesentans proprietates rei peculiares, atqui nemo dixit ideas esse in statu phisico, ergo genus et differentia non sunt in statu phisico.

inst 4to animalitas et rationalitas sunt partes alicujus totius, atqui una pars non est altera, ergo animal et rationale vere distinguuntur.

D. M. sunt partes totius metaphisici, C. phisicè n. totum metaphisicum est idea quae omnes rei proprietates repraesentat ut homo, hoc totum habet suas partes, quae vocantur ideae partiales, et quarum qualibet unam alteramve proprietatem exhibet, hae ideae quemadmodum existunt in statu metaphisico, ita quoque in solo statu metaphisico distinguuntur, nec repraesentatio unius debet confundi cum repraesentatione alterius.

animal enim representat hominem aliter
ac rationale. [interlinear: illum representat]
inst 5to. diversæ ideæ representant res diversas
ergo in re de qua plures habemus ideas
debent esse plures res aut partes.
NA. ideæ diversæ possunt quidem res diversas
representare, sic idea homo aliam rem
significat quam idea planta, quia qualibet
ex ideis ut adequata et totalis spectari debet
cum neutra alterius sit partialis. verum licet
diversæ possunt rem eandem diverso tamen
modo representare, sic idea intellectus
representat animam, idea voluntas eandem
animam representat, ergo diversæ ideæ
possunt rem eandem ~~rem~~ representare.
intellectus animam representat prout
intelligere potentem; voluntas animam
representat prout velle potentem; ergo
hæ duæ ideæ eandem rem diversimodè
representant, unde consequitur idearum
diversitatem nasci non tantum ex diversi
tate rerum, sed præsertim ex diversitate
modi quo res representantur.
inst 6to diversis ideis diversa respondent objecta
atqui diversa objecta sunt res diversæ,
ergo diversæ ideæ necessario res diversas
representant.
DM ~~dio~~ respondent diversa objecta intrinseca
extrinseca aut phisica NM

Dm. diversa objecta phisica sunt res diversæ
C. diversa objecta metaphisica sunt res diversæ
Nm. AC. Duplex est idearum objectum aliud intrinsecum menti inexistens ab idea seu repræsentatione indistinctum aliud extrinsecum et a mente independens, 1mo. est proprie dictum objectum, ideæ nec possunt duæ ideæ idem habere objectum intrinsecum, alias foret eadem repræsentatio, quod repugnat cum non dentur ideæ synonymæ nec æquivocæ. hoc sensu ideis diversis necessario objecta diversa respondent, sic ideæ intellectus respondet anima per cogitationem, ut intelligere potens repræsentata; ideæ voluntas respondet anima per cogitationem ut velle potens repræsentata, jam vero anima repræsentata ut potens intelligere non est anima repræsentata ut potens velle ergo ideis diversis intellectus scilicet et voluntatis respondent objecta diversa sed metaphisica, non phisica. eadem enim anima est quæ per ideam intellectus et quæ per ideam voluntatis repræsentatur
objicies 2do. ideis præcisivis respondent diversæ et plures proprietates, quæ diversimode definiuntur, ergo in re ipsa arguunt aliquam distinctionem.
Da. respondent diversæ et plures proprietates in statu metaphisico C. in statu phisico N.

prietates, quas de rebus concipimus sunt quidem distinctæ et plures in mente cogitante in ipsa re autem identificantur

insisto. diversæ definitiones arguunt certe diversas proprietates atqui in re anima nostra diversæ sunt definitiones ergo plures et distinctæ proprietates.

D M. arguunt plures in statu metaphisico C. in statu phisico N.

D m. diversæ definitiones abstractivæ, C. intuitivæ N.

Definitio in genere est resolutio ideæ totalis in suas partiales genericam et differentialem, quoniam objectum idearum metaphisicum est, quidquid definitione exponitur ad statum metaphisicum spectat diversæ igitur definitiones arguere diversas proprietates possunt sed tantum in statu metaphisico. proterea cum ideæ nostræ omnes abstractivæ sint non intuitivæ poterit res simplex v. g. anima diversimode concipi relate ad suos obj. effectus ergo diversimode exponi definitionibus pariter abstractivis. sic animam definimus inadequate est facultas intelligendi, est facultas volendi, est facultas sentiendi, est facultas ratiocinandi.

inst 2do definitio animalis convenit soli animali, et definitio rationalis soli rationali, ergo animal et rationale distinguuntur.

Cto. si intelligatur de statu metaphisico, ~~ani~~ alius enim conceptus est animalis alius conceptus ~~[illegible]~~ rationalis.

inst 3tio animal et rationale suscipiunt praedicata contradictoria ergo sunt duae proprietates realiter distinctae.

D a in statu metaphisico C. in statu phisico N.

in statu metaphisico possum dicere animal ~~est~~ in homine est facultas sentiendi ~~animal in homine non est~~, rationale in homine non est facultas sentiendi, ergo in statu metaphisico de animali et rationali licet affirmare et negare idem, ergo suscipiunt praedicata contradictoria. in statu autem phisico non suscipiunt nam in statu phisico animal et rationale idem sunt et illud quod vocatur facultas sentiendi est idem ac illud quod dicitur facultas ~~est~~ ratiocinandi, ergo falsum foret, rationale non est facultas sentiendi.

inst 4to ergo in statu phisico vera est haec propositio; principium sentiendi est principium ratiocinadi. ridicu C. est

68.

Nm. nihil verius est illa propositione

inst 6to Ergo etiam valebit hoc propositio: anima prout sentiens est anima prout ratiocinans; abs. C.

NM. voce illa prout jam indicat mentis abstractionem anima enim prout sentiens est Conceptus animæ relate ad sensationes et anima prout ratiocinans est Conceptus animæ relate ad ratiocinia, jam vero hi duo Conceptus sunt et diversi et in statu metaphisico, ergo ~~uno~~ non sunt Synonymi.

inst saltem nemine Cogitante, Deo insunt plures perfectiones, ergo datur ~~in re sim~~ ~~plici~~ distinctio realis inter proprietates rei,

Na. in Deo est unica est simplicissima res et perfectio, quæ innumeris alios æquivalet et modis innumeris a nobis Concipi potest.

inst 7mo. justitia opponitur misericordiæ ergo in statu phisico non possunt esse idem.

Na. perfectio perfectioni non opponitur effectus quidem diversi sunt sed principium idem, eadem enim res aut vis quæ punit miseritur quoque, ergo justitia et misericordia sunt unum est idem.

inst 8vo effectus diversi exigunt diversa principia, ergo justitia et misericordia non sunt idem.

Na. idem Sol indurat lutum et liquefacit ceram, idem rex punit scelestos et rebelles; remuneratur bonos et fideles; idem homo scelus admittit et opus bonum peragit, ergo diversi effectus non arguunt diversa principia.

inst. ergo relatio quam causa dicit ad unum effectum non est relatio, quam dicit ad alium effectum, ergo saltem diversi effectus arguunt in statu phisico varias relationes.

N. supp. A. illas relationes esse in statu phisico. relatio enim animae ad sensationes vel ad ratiocinia non est aliquid animae inhaerens sed est actus quo cogitans animam, se qua cogitat, considerat relate ad sensationes et sibi format ideam animalis, vel illam considerat relate ad ratiocinia, et sibi format ideam rationalis.

inst. imo juxta has responsiones res in statu phisico non haberent illas proprietates quas de illis concipimus, falsum C. ergo et A.

N. M. res in statu phisico habent utique illas proprietates, quas de rebus concipimus, sed illas non habent eo modo, quo illas concipimus. Nos illas concipimus distinctas et numerosas, illae autem rebus insunt indistincte et identificatae..

inst. Saltem si res tantummodo relativè conciperemus ad suos effectus idea praecisive non res sed rerum effectus repraesentaret et idea animal non animam sed sensationes repraesentaret. f. C.

NM. ideae praecisivae rem repraesentant non in se aut intuitivè, sed abstractivè et relatè ad effectus, quos ideam dicitur connotare. Si idea animal repraesentat animam, non prout est in se, sed prout capacem sensationum producendarum; ergo non sensationes repraesentat hoc idea, sed animam illas producere valentem.

inst. ultimo. Si proprietates v.g. intellectus et voluntas in anima non sunt distinctae, ergo anima illas concipiendo distinctas errat et format sibi ideam objecto indifformem, impossibile C. ergo MA.

NM. Erraret anima si judicaret proprietates quas illa cogitando distinguit in re ipsa distinctas esse, illas autem distinctè concipiendo non errat, quia conceptus v.g. animalitatis licet distinctus a conceptu rationalis, tamen est objecto suo intrinseco conformis; objectum enim intrinsecum ideae animalis est anima repraesentata ut potens sentire, atqui anima repraesentata ut potens sentire, non est anima repraesentata ut

potens ratiocinari, ergo licet conceptus ~~rationalis~~ animalis sit distinctus a conceptu rationalis, tamen est conformis objecto suo, ergo anima distincte concipiendo, animal et rationale non errat.

Articulus 4tus.

De relatione.

Relatio est actus quo mens unam ideam refert ad alteram, relativitas est motivum seu fundamentum cur unam idem tamquam subjectum referamus alteram tamquam terminum. Si hoc relativitas est nexus necessarius, relatio vocatur necessaria, essentialis seu transcendentalis; talis est inter magistrum qui docet et discipulum.

Si hoc relativitas tantum est comparatio relatio vocatur prædicamentalis, talis relatio est inter unum parietem album et alterum parietem album, aut inter omnes res quæ possunt comparari.

Ex his sequitur ad omnem relationem requiri tria: nempe subjectum, terminum ad quem referatur, fundamentum aut rationem, propter quam refferatur. Sic in relatione magistri ad discipulum est prima quæ refertur, est idea discipuli ad quam refertur, est actio docendi propter quam refertur.

Apertio 1ma.

In statu phisico nulla datur relatio.

P. Si in statu phisico esset relatio, illa existeret extra mentem, atqui fals.

Pm. relatio est actio qua mens unam ideam ad alteram refert, atqui nec hic actus nec idea subjecti aut termini sunt extra mentem, ergo relatio existit à parte rei.

Apertio 2da.

fundamentum relationis debet existere a parte rei.

P. Mens non determinatur ad referendam ideam subjecti ad ideam termini, nisi per Connectionem quo est inter utramque; atqui hoc Conexio supponit aliquod fundamentum in statu phisico, ergo fundamentum remotum relationes est in statu phisico. Sic sola actio docendi quo a parte rei, existit aut existere supponitur, est fundamentum cur unus Concipiatur sub idea magistri, et alter per ideam discipuli. Connexio inter ideam Magistri et ideam discipuli ~~est~~ Consistit in eo, quod idea magistri involvat ideam actionis docendi, ergo motivum cur mens ideam magistri referat ad ideam Discipuli est actio docendi, quam Connotat ideam Magistri; atqui hoc actio existit in statu phisico, aut supponitur existere

ergo fundamentum relationis saltem remotum est aut supponitur in statu phisico.

idem judicium esto de omnibus quibuscumque relationibus.

Solvuntur objectiones.

Objicies Nemine cogitante Creaturæ ad Creatorem referuntur, ergo existit relatio a parte rei.

R. A. Est quidem in statu phisico fundamentum propter quod Creaturæ referantur ad Creatorem illud quo fundamentum est actio, qua Deus res creat et conservat; minime autem Creaturis inhæret proprietas quædam qua velut quodam acta ad Creatorem referantur.

inst. imo. Omnis antiquitas relationem ut proprietatem rebus inhærentem admisit, ergo relatio existit in statu phisico.

R. ~~retorqu~~ ~~quantitate~~ omnis antiquitas horrorem naturæ avacuo, insecta gigni ex putredine admisit, ergo existit horror naturæ avacuo.

Rdo. Si antiqui aliud quid intellexerunt per relationem quam fundamentum relationis, sunt omnes derelinquendi, nec illorum auctoritati standum est. ratio enim et ~~au~~ veritas in rebus philosophicis omni ~~[illegible]~~ auctoritati prævalet.

inst. 2do. Datur à parte rei similitudo, ergo existit relatio.

D. A. Datur ratio cur mens rem unam ad alteram referat C. Datur in rebus quædam proprietas qua una ad alteram refertur N. nimme

71

cogitante. NA. albedo vg in uno pariete aliud non est quam partes huic parieti propriæ et certo modo disposita, hæc tamen dispositio potest menti ansam præbere, hunc parietem comparandi cum altero in quo similem deprehendit dispositionem, ergo paries ad parietem non per se sed per mentem refertur, neque similitudo est una parietas duobus parietibus inexistens sed est mentis conceptus ambas res uno actu concipientis.

Sectio 2da.

De Pnevmatologia.

Altera metaphysicæ pars contemplatur res ab omni materia secretas, quæ spiritus vocantur; diversæ autem sunt spirituum classes, alius increatus est, alius creatus inter creatos, alius est corpori indutus, alius ab omni vinculo corporeo liber. existere spiritum increatum quem Deum vocamus sensus communis, consensio omnium populorum, existentia et harmonia mundi necessarius inter Ens contingens et necessarium nexus, evidenter demonstrant, ejus naturam cæterasq perfectiones, quæ lumine rationis quomodo possunt attingi inquirit et demonstrat Theologia naturalis, seu Theodicæa.

Dari spiritus creatos puros et vinculo corporeo soluti et sola Dei revelantis auctoritate tenemus.

unde quaestio ista illis adcensenda quibus religio revelata tractatur. existere Spiritum Corpore vestitum aut verius existere nostras animas ex sensu intimo habemus. Tractatus autem quo quidquid ad animam spectat psychologia vocatur.

Caput imum.
De Psychologia.

Veteres tam variè tam ridiculè tam stolidè de anima humana senserunt atque disputarunt, ut certamen aliquod insaniae inter se suscepisse viderentur. Contendebant alii, animam esse particulam Divinitatis, alii quemdam igniculum, alii simulacrum Corpori simillimum, alii partem subtiliorem sanguinis, alii nihil omnino esse, alii illam cum Corpore simul interire, alii illam tria secula vivere sicut Cornices, alii de Corpore migrare in Corpus, ut qui olim in bello Trajano fuerat Agamemnon, hodie sit forsitan gallus gallinaceus. Nos rationis sanae principiis innixi et religionis divinae dogmata edocti explosis veterum nugis et deliramentis modo longe saniori explicabimus. Imo. animae nostrae proprietates et conditiones ostendamus. Imo. illam esse spiritum. 2do. esse imortalem. 3tio esse Corpori informando destinatam.

L L

76

Articulus I.

Ut clariori modo procedamus in demonstranda animæ natura, examinabimus 1mo. quid sit Spiritus et quas habeat proprietates, et postea ostendemus illas animæ convenire.

§ I

Quid sit Spiritus.

Hic in genere examinemus quæ sit essentia Spiritus quæ præcipuæ illius proprietates.

Assertio I.

Spiritus est substantia activa.

P. hæc definitio essentiam Spiritus imediate exprimit et ab omnibus aliis distinguitur, ergo est bona.

P.A. ut Essentia Spiritus imediate exprimatur illud attributum debet exprimi a quo præcipuæ Spiritus facultates promanant, atqui ab activitate promanant.

Pm. intellectio, ratiocinatio, volutio, sensatio sunt actiones, ergo supponunt activitatem uti species genus, vel uti actus potentiam, ergo ab activitate promanant Spiritus facultates.

P. ad a P. ant. activitas Spiritum ab omni materia et ejus modo distinguit, ergo ab omni alio.

P. A. Materia est substantia iners, ergo activitas spiritum à materia distinguit.

Solvuntur objectiones.

Objicies 1mo. Essentia spiritûs metaphysica est ejus simplicitas, ergo non activitas.

N. A. Simplicitas est spiritui essentialis sed ex illa non fluunt immediate spiritûs proprietates. Simplicitas etiam convenit operationibus, modificationibus spiritûs, et juxta alios primis materiæ elementis, ergo spiritum non distinguit ab omni alio. ergo simplicitas non est spiritûs essentia.

Inst. 1mo. Ex inertia fluunt præcipuæ materiæ proprietates, ergo ex simplicitate fluunt præcipuæ spiritûs proprietates.

N. C. Materia et spiritus sunt duæ substantiæ et diametro opposite, illarum igitur essentiæ eodem modo sibi opponuntur; essentia autem materiæ inertia est ut optimè indicat adversarius; hinc inferimus essentiam spiritûs esse activitatem; hæc enim et diametro opponitur inertiæ quæ est activitatis exclusio et formæ cujusvis aliunde recipiendæ aptitudo.

Inst. 2do Valet hoc entymema; spiritus est substantia cogitans, ergo simplex, ergo cogitatio fluit ex simplicitate.

N. C. fatemur quidem cogitationem esse essentialiter simplicem sed cogitatio actio est omnis actio fluit immediate ab activitate, ergo cogitatio fluit ex activitate

78.

inst Essentia Spiritus Consistit vel in Cogitatione actuali vel in actione, vel in necessitate Cogitandi et agendi, vel in potentia Cogitandi, ergo non in activitate.

<u>R̃ N A quoad om bar.</u> Si Essentia Spiritus Consisteret in actuali Cogitatione, seu Clarius si Spiritus Essentialiter Cogitaret, semper Cogitaret quod incertum est, quinimo de animabus infantium falsissimum et absurdissimum Si Essentia Spiritus esset Cogitatio hoc autem in homine singulis instantibus mutetur mutaretur quoque essentia, quod implicat eadem sequeretur absurditas, si Essentia Spiritus in necessitate Cogitandi neque illam Colocare possemus in potentia Cogitandi Spiritus enim mere sensitivus, quin non repugnat et qualis foritas est anima brutorum, Caret Cogitandi facultate neque actio seu agendi necessitas Spiritum Constituit, alias enim mutaretur Spiritus essentia sicut ejus actio singulo instanti mutatur, praeterea sequeretur Spiritum semper agere quod nemini Constat.

<u>Objicies 2do.</u> Materia tam potest esse activa, quam Spiritus, ergo sibi non opponuntur.

<u>R̃ N A.</u> activitas est principium et radix operationum, quas Spiritus edidit et quarum sibi Conscius est, atqui quaecunque materia evolvitur proprietas, nullum arguit intrinsecum activitatis principium; praeterea omnis activitas sui Conscientiam excitat, atqui Conscientia in materia repugnat, ergo vel-

in materia repugnat; Conscientia non posset esse nisi in re simplici, atqui materia essentialiter composita est, ergo in illa non potest esse Conscientia, ergo nec activitas. 79

inst. imo 1ma materiei Elementa sunt simplicia ergo illis activitas Competere potest.

R. A. absurditatis plenissima. dicant tandem aliquando adversarii quid per prima materiei Elementa intelligant, an prima vocant illa Elementa in quae ipsi per mentem Corpora ultimo resolvunt, respondebimus imo hoc Elementa tali modo numquam in rerum natura Existere, sed esse meros mentis Conceptus, quos nobis materiam dividendo de illius partibus formamus. 2do. materiam ita per mentem dividendo seriem divisionum assurgere, quae fine caret; unde nec ad ultimas, quas volunt vocare primas aut principes partes perveniri non posset, nec illas unquam posse supponi, et ex quibuscunque partibus supponatur materiam componi, illas numquam posse hoc adversariorum sensu primas esse.

Nam divisione qualibet facta partes divisae habent aliquam partem extensionis, quam habuit totum, quod ultimo divisum est; jam vero quod habet partem extensionis illud extensum sit necesse est, ergo facta qualibet divisione etiam per mentem partes ultimo divisae non possunt esse simplices.

2. An prima vocant illa in quae Corpora seu per artem seu per naturam resolvuntur dum ab una forma transeunt ad alteram dum e.g. tr granum tritici sub mola transit in farinam, farina in mactra transit in pastam, haec in Clibano abit in panem, ipse in stomacho mutatur in Chylum, Chylus bile mixtus mutatur in Sanguinem hic venas et arterias transfluendo transit in Carnem ossa quae Corruptione supervenientes resolvitur in vapores, in Sales, in pulverem etc.

In omnibus hisce transformationibus seu ab arte seu à natura factis fatemur posse prima Elementa vocari illa quae a pristina forma transeunt ad novam evidentissimum autem est, illa non esse simplicia, si Elementa in quae triticum per lapidem molarem dividitur eo majora manent quo lapis est minus politus, ergo manent semper extensa; in aliis transformationibus semper partes divisae crassiores sunt menstruo vel liquore illo quod dividit jam vero particula quae alias extensas magnitudine excedunt extensae sint necesse est, unde omnia Elementa materiae in quae ars aut Natura Corpora resolvit, sunt Composita.

3tio An vocant Elementa prima, quæ supponunt Corporum formationi præextitisse seu ab æterno ut Contenderant Epicuri veteres, aut à Deo primum absq omni forma Creata ut ~~Cum~~ post Chartesium fabulatur Gapendy

1mo Respondemus illa puncta insectabilia ~~in...~~ seu atomos æternas omni ex parte repugnare nec posse ex mente Epicuri simplices varii quia Contendit ex fortuita illarum Conjunctione mundum Coaluisse quod fieri non potuisset si simplices fuissent nam numquam aliquid se majus Confecissent.

2do. Deus mundum Creando illum produxit extensum, non in Elementa divisum quæ postea in massam Compaginasset repugnat Deum producere infinite parvum sicut repugnat producere Corpus infinite magnum De natura tamen extensionis est semper posse Crescere semperq decrescere ergo prima Elementa materiæ quæ unquam extiterunt Composita sunt, et quæ mente formantur Conceptus tantumodo sunt; ergo non dantur molleculæ materiæ simplices. Consequenter nec activæ.

Inst 2do Molleculæ Corporum primæ se non tangunt, ergo quamvis simplices sit tamen possunt Constituere Corpus Compositum.

R A. errore plenis. Vidimus jam repugnare simplicitate Molecularum. istæ moleculæ non possunt tatum

Constituere nisi aliqua inter se Cohæsione
Cohæsio nulla sine aliquo vinculo utramq
partem afficiente et tangente haberi potest
ergo nisi prima Corporum Elementa se
tangant nec unum Continuum dabunt.
Sit enim Caput ab humeris vulsum, brachia
et pedes a Corporis trunco nunquam unum
Corpus Constituent ergo totum non fit
unum nisi per aliquam partium Cohæsionem.
quod si modo supponamus primas materiæ
moleculas esse simplices et se tangere
numquam dabunt Corpus compositum
partes enim simplices sese tangentes, tangent
se secundum se totas, ergo duæ partes junctæ
non erunt majores quam una pars, nec
si tertia ulta, aut infinitesima accederet
aliquid majus haberetur.

Quod si ex juris abundantia adversarius
concederemus principes materiæ partes sim-
plices esse, nec posse ad Contactum perve-
nire, absurdissima quæque sequerentur ex
talibus sistematis, vel enim Corpus &c.
humanum Constaret ex innumeris talibus moleculis
culis vel ex Certo tantum numero molecularum
neutrum dici potest. non primum alias
Corpus humanum foret infinite extensum
nam sicut infinitæ essent moleculæ simplices
quæ se non tangerent, ita quoque infinitæ
forent distantiollæ, quæ licet parvulæ tamen
haberent aliquam extensionem alias forent
infinite parvæ, et molecula a molecula
infinite parum distaret; jam vero in solo
Contactu est infinite parva aut nulla distantia

ergo cum se non tangerent, parvula quaedam inter illos distantia interjacet, et cum innumerae supponuntur moleculae innumerae quoque in illo corpore forent tales distantiae, quarum quaelibet extensa esset; jam vero si in extensum infinities repraesentatur, exurgit extensio finita. igitur corpus humanum foret infinite extensum. Si ex certo tantum numero molecularum simplicium corpus humanum constaret, ergo infinite parum materiae contineret. nam si infinite parvum, quale esset molecula simplex, ~~[illegible]~~ multiplicatur per finitum productum est infinite parvum; atqui falsissimum est corpus ~~[illegible]~~ humanum continere infinite parum materiae, infinite parum ponderare ergo falsissimum est prima corporum elementa esse simplicia.

Inst. 3tio Moleculae simplices habent vires attractivas quibus sine ullo alio nexu sibi cohaerent habent quoque vires repulsivas quibus se a mutuo contactu arcent, ergo licet sint simplices nec se tangant, tamen poterunt unum totum constituere.

N.A. utcunque idea materiae evolvatur illam deprehendemus omni activitatis principio carere, tangere posse et tangi, moveri posse et colliri, omnis formae extrinsecus accipiendae esse capacem, viribus autem se movendi motum alteri corpori ex propria activitate dandi, vires suas modo fortius modo remissius exserendi esse incapacem. in corporibus non modis existere facultatem sine nova accedente causa impellente sese movendi

in Corporibus motis residere vires, quibus jugiter arripientur venientia aut ignorandis ingenii viimenta sunt. fatemur quidem in natura Corporea existere attractionem dummodo vox ipsa sobriè intelligatur observationibus innumeris et terra et de Coelo peditis constat dominari in toto universo inter omnia Corpora nisum quendam et tendentiam qua quodlibet Corpus ad quodcunque aliud pro ratione massae qua illud Corpus ad quod tendit constat, et pro ratione inversa quadratorum distantiae qua separantur, accedere nititur. hoc vis autem minimè est activitas quaedam Corpori intrinseca, sed quoniam universalis est lex naturae censetur esse quae aliud nihil est quam constans et universalis voluntas Dei Creantis et Conservantis, qua Corpora à se producta movet, in unum mundum compaginat. talis fuit mens immortalis Newtoni, qui primus ~~hanc vim~~ hunc naturae effectum ~~attractionem~~ vocavit. unde consequitur attractionem non esse vires quasdam Corpori ad quod acceditur inhaerentes, quibus tali Corpus alia ad se velut adsugeret, multominus minimis materiae particulis competere vires quas pro diversa ~~[illegible]~~ distantia Corporum exercent modò attrahendo, modò repellendo. ut enim hae moleculae modò attrahant modò repellant, debent aut sentire aut percipere corpus nunc magis nunc minus a se distare aut saltem debet quaedam ratio accedere, cum

in distantia parvula, quam moleculae certo ignorant modo attrahant juxta quadrata distantiae, modo juxta Cubos; Cur Corpus ad minimas distans repellant modo juxta quadrata distantiae modo juxta Cubos. atqui haec omnia sensum communem aeque ac sanam rationem offendunt, unde totum istud virium Corporearum, simplicitatis molecularum, impossibilitatis contactus systema tamquam implicans et periculosum repudiamus.

inst 4. ignis activus est, atqui tamen ignis est materia, ergo J.
p M. ignis Corpora omnia destruit, ergo est activus.
D a. Corpora destruit motu quem habet ab extrinseco C. viribus propriis aut motu quem habet a se N.

Sicut lapis fenestrae impactus vitra frangit ita igniculi Corpora quaelibet destruunt quemadmodum autem male ratiocinaretur ille, qui exinde concluderet lapidem esse activum non minus absurdum foret ratiocinium quo quis contenderet ignem activum esse propter stragem ~~corporum~~, quam Corporibus infert. Sicut enim in lapide non aliud est quam motus impressus a manu jacientis ita in igniculis aliud non est quam motus fortior et expansivus ipsis a Creatore impressus et per figuram sphaericam Conservatus.

inst 5. Corpora elastica certe activa sunt, ergo datur materia activa.
D A Corpora elastica compressa se sponte

86.

Sic globulus eburneus cadens in terram sponte resilit, [restituunt]
Calamus certo modo flexus sponte salit ergo corpora
Elastica sunt activa.

NC omnes hi Elasticitatis effectus dependent
a causa elaterii quae est corporibus extrinseca
causa autem elaterii omnium corporum sunt
igniculi motu vorticoso et expansivo a
Creatore donati et corporum inclusi, dum
igitur globus eburneus in terram cadit, partes
anteriores globi intro primuntur, pori ipsi
complanantur, igniculi intus latentes figurae
suae tenacissimi propter motum vorticosum
quem habent, paululum complanari debent
et partes illorum exteriores intro premi
harum partium intro pressarum motus vortico
sus et expansivus debet augeri, accelerari
donec pristinum locum et figuram resumpserint
non possunt autem hi igniculi pristinam
suam figuram rotundam resumere, quin poris
priorem figuram reddant nec possunt pori
suam primam figuram acquirere quin partes
intro pressae globi cadentis iterum procedant
et non possunt hae partes propter planum
resistens procedere, nisi globus eadem
vi a plano recedat. Quare stupendus
igniculorum numerus in globo eburneo latens
et per collisionem cum plano compressus nititur
sese viribus junctis restituere, poris figuram
priorem reddere, partes in pristinum statum
restituere et sic globum a plano sublevare.

Eodem modo explicantur omnes corporum
Elasticorum effectus, quin ullibi ad vires activas

in Corporibus residentes sit recurrendum.

N. § II.

Quae sint Spiritus proprietates.

Spirituum varias dari species admodum possibile ac vere extra Controversiam est, inter varias quae ipsis competunt proprietates principem sibi locum vindicant simplicitas et imortalitas.

Definitio 1a. simplicitas est Proprietas qua substantia simplex omnes a se partes excludit

Definitio 2da. imortalitas est Carentia principii destructivi.

Duplex datur imortalitas alia intrinseca alia extrinseca. intrinseca illa est quae Caret omni principio destructionis et interitus. extrinseca autem vocatur illa quae non tantum nullum Continet principium dissolutionis intrinsecum, sed etiam a nullo principio extrinseco destruitur. ~~et quod~~

Definitio 3tia. imortalitas extrinseca est vita sine fine ~~erat~~ duratura. imortalitas extrinseca dividitur in Essentialem aut independentem, quae soli Deo Convenit, et dependentem quae spiritui Creato Convenire potest.

Assertio.

Spiritus est necessario simplex.

P. Spiritus vel est Cogitans, vel ratiocinans, vel volens, vel sentiens; atqui seu haec attributa Spiritui singulo disjunctive seu Conjunctive conveniant, ergo oportet ut sit simplex.

P. 1am. Cogitatio est Conscientia eorum quae Spiritui intrinseca sunt, atqui Cogitatio est simplex ergo etiam Spiritus Cogitans.

(M Contra N.) Cogitatio juxta omnes est reflectio in ea, quae in Spiritu ~~[illegible]~~ versantur, hae reflectio non potest non esse Conscientia, et quidem eorum quae in Spiritu, quae enim Spiritu extrinseca sunt, tam parum de illo sciri possunt, quam ~~quam~~ parum animus ~~[illegible]~~ ea quae animae [illegible] insunt scire valet.

P. C. Cogitatio divisibilis esse nequit, ergo est simplex.

~~P. Si Cogitatio esset divisibilis~~ Si actus Cogitationis ~~[illegible]~~ quadratas, materiae et incrementum per omnes Spiritus Cogitantis moleculas diffusum, et ut molecula moleculam excludit, ita pars Cogitationis partem excluderet; ergo nihil integram Cogitationem haberet, nihil totius Cogitationis sibi esse Conscium atqui hoc aperte repugnat.

P. 2dam P.m. Spiritus ratiocinans duarum vel trium idearum habitudinem enuntiat, atqui talis Spiritus est simplex.

P.m. ideo earum habitudinis Cognitio et enuntiatio

non possunt esse nisi in re simplici, ergo spiritus ratiocinans est simplex.

P.A. si una idea foret in parte spiritus a altera in parte b. illatio in parte c cognitio in parte d non posset habere illatio, ergo spiritus ratiocinans est simplex. S

P.A. Enuntiatio non potest fieri nisi ab illo qui utramque vidit ideam, ergo cum nulla pars utriusque ideæ foret sibi conscia nulla pars posset continere enuntiationem, ergo spiritus ratiocinans debet esse simplex.

P.3tia p. Omnes operationes spiritus sunt actus et sui conscientiam excitant, atqui conscientia non potest esse nisi in re simplici, ergo omnis quicunque spiritus debet esse simplex.

Assertio 2da.

Spiritus est intrinsece imortalis.

P. imortalitate intrinsecâ gaudet quod dissolvi et interire nequit, atqui spiritus dissolvi et interire nequit. ergo etc.

P.m. quod omnino simplex est dissolvi et interire nequit, S atqui spiritus omnino est simplex, ergo etc.

Solvuntur objectiones.

Spiritus constat genere et differentia, ergo constat partibus.

R. C. Constat partibus metaphisicis C. phisicis N.

Partes metaphisicæ sunt plures ideæ partiales ~~quas nobis~~ atqui formamus ~~de spiritu~~, atqui de spiritu plures ideas partiales nobis formamus, ergo habet plures partes metaphisicas, quales sunt genus et differe

Partes phisicæ sunt plura principia ejusdem rei inter se phisicè distincta, atqui talia in spiritu non dantur.

inst. imo. ibi plures sunt partes phisicæ, ubi plures sunt affectiones distinctæ atqui in anima sunt plures affectiones, ergo plures partes.

N M. ubi unica est plurium affectionum conscientia, repugnat plures esse partes, atqui in spiritu datur unica affectionum plurium conscientia, ergo non habet partes

inst. 2do repugnat atomum simplicissimam plures habere modificationes ergo etiam spiritum simplicem plures habere modificationes

N supp A. Posset moleculam dare simplicissimam quodcunque enim materiæ elementum cogitatur extensum sit et locum repleat necesse est, ergo non datur atomus simplicissima, quæ posset habere simplicissimas modificationes.

inst. 3tio. Spiritus est in loco ergo est extensus. D A. per suam substantiam esse, per molis difusionem N.

Spiritus existit ergo possumus concipere esse alicubi, quo sensu dicimus Deum esse ubique non quod proprie locum aut habeat aut exigat qui locus semper est pars spatii sed quia existit quod possibile foret licet nullus existeret locus, sic Deus extiterat antequam mundum corporeum crearet, atqui tum nullus erat locus, ergo Deus ceterique spiritus adhuc existerent licet omnis evanesceret locus, ergo spiritus dici quidem potest

in loco existere, si loca existunt, non autem hoc sensu quod locum exigat, quod loco affixus sunt quod multo minus locum repleat, cum enim partes nullas habet nullum spatium obstetere potest nec diversis suis partibus diversas loci partes respicere.

Spiritus spiritum aeque excludit, ac molecula moleculam, ergo spiritus locum replet.

D.A. Spiritus spiritum excludit de sua substantia C. de loco N. Spiritus unus non est alter, ergo se illorum substantiae excludunt, sed spiritus quoque molem non habet unde locum in quo fingitur esse non replet ergo millio spirituum in eodem loci puncto existere possunt.

Obicies 2do. Conscientia potest haberi, ubi plures sunt moleculae, ergo &

P.A. Licet cogitatio per plures moleculas foret difusa in una tamen posset colligi, ergo &

P.A. Licet radi solares per plura lentis puncta transeant, in uno tamen puncto coeunt, ergo a pari & licet cogitatio per plures moleculas esset difusa, in una tamen colligi posset.

D.A. Coeunt in uno puncto phisico C. in puncto matematico N.

Punctum phisicum quantillum sit est divisibile punctum matematicum est indivisibile. radi solares in focolentis coeunt in puncto phisico, et quilibet tenet spatium sibi proprium

ergo si admitteretur paritas, pars cogitationis quae singularem moleculam afficeret, et sicut una molecula non est altera, ita conscientia unius particulae non esset conscientia alterius, ergo non haberet conscientiam totius cogitationis

instantiam una molecula potest conscientiam partis cogitationis qua afficitur alteri moleculae communicare, quam una corda vibrata alteri ~~chordae~~ sibi analogae eandem vibrationem communicat: ergo una molecula potest conscientiam totius cogitationis habere.

N. A. Duae cordae analogae sunt vel unisone sunt quae intra idem tempus eundem conficiunt vibrationum numerum. Si una ex his percutitur statim altera etiam vibrationes conficit sed easdem cum prima, ergo non potest prima secundae communicare vibrationem aliam ab illa, quam jam habet, ergo si paritas admitteretur non posset una pars spiritus communicare alteri partem cogitationis aliam ab illa quam jam habet, ergo omnes moleculae spiritus haberent tantum unius cogitationis partem, sicut omnes cordae habebunt eandem vibrationem

instando. Tam diversae molecularum particulae unam cogitationis conscientiam dabunt, quam diversi toni unam harmoniam constituunt ergo conscientia potest esse in se composita

N. A. Diversi toni unam harmoniam constituunt quia una eademque mens illos ~~[illegible]~~ excipit et illorum sibi conscia est, ergo haec paritas

nihil probat.

inst 3tio potest Deus moleculas simplices et activas creare, et simplicitas competere, ergo activitatas materiæ potest.

N.A. Deus non potest impossibilia facere, atqui impossibile est materiam ex natura sua compositam, et inertem esse, tamen simplicem et activam; quam parum Deus Circulum quadratum producere potest, tam parum materiam simplicem potest creare.

inst 4to. Extensioni materiæ potest succedere simplicitas, ergo Deus materiam simplicem producere potest.

N.A. simplicitas et extensio se destruunt, extensio autem materiæ essentialis est, quia idea materiæ semper involvit particularum multitudinem; atqui nulla res potest spoliari proprietate essentiali nec accipere proprietatem quæ essentiales destruat; ergo materia extensa non potest fieri simplex.

inst 5tio. quieti corporis succedere potest motus, ergo à pari extensioni simplicitas.

N.C. latissima disparitas est, quies et motus n sunt proprietates accidentales materiæ, quæ salva essentia adesse vel abesse possunt, non ita autem extensio.

inst ultimo. Motus simplex est et tamen in corpore composito recipitur, ergo à pari ∾ licet cogitatio sit simplex poterit tamen in substantia extensa recipi.

NA. Vel motum consideramus prout mens nostra fingit scilicet pro viribus quibus corpus credimus abripi, vel illum consideramus pro eo quod verum est, in neutro casu est simplex vires quas fingimus corpori inesse per totum corpus sunt diffusae, augeri, componi, minui dividi, calculo omni subjici possunt, atqui simplex nec componi nec dividi nec calculari potest, ergo motus hoc sensu acceptus non est simplex. ado sensu vero et reali motus nihil est quam corpus ipsum existens successivè in diversis locis, atqui certe corpus non est simplex, ergo nec motus.

Articulus 2dus.

De anima.

Quaerimus hic num anima revera sit spiritus, qua via anima corpori humano insit, quem in illo loco occupet, quo nexu cum corpore jungatur.

§ I.

~~Articulus~~

In hoc paragrapho ostendemus animam esse spiritum illi competere spiritus proprietates, denique varias evolvemus animae facultates

Numerus I

Anima est spiritus.

P. Anima humana est substantia activa, ergo est spiritus.

CA. Ens per se subsistens et affectionum capax est substantia, atqui anima est ens per se subsistens et affectionum capax, ergo.

Pm. anima concipitur sub nullo inhæsionis subjecto, seu sine ulla substantia, cui inhærere exigat, idea enim anima et idea corpus sunt duæ ideæ totales, ergo anima est substantia.
2do anima capax est cogitationis sensationis judicii etc. ergo capax est affectionum, ergo est substantia.

Pars 2da P. Anima attendit, reflectit, judicat ex objectis alia eligit, alia rejicit, amat, odit, atqui hæ sunt totidem actiones, ergo anima est substantia activa, ergo est spiritus.

Solvuntur objectiones.

Anima est forma corporis, ergo non est substantia.
D. A. est forma corporis substantialis. C. est forma corporis modalis N.
Forma modalis corporis aliud nihil est quam corporis modificatio, quæ sequitur naturam corporis, et est certa partium textura et configuratio. atqui certe anima non est partium textura, nec corporis modificatio, quia non datur modificatio modificationis, anima autem ut vidimus ipsa habet modificationes, ergo non potest esse modificatio.
Forma substantialis corporis est substantia quædam activa quæ corpus informat, regit, functionibus externis applicat, ac illo tamquam organo et instrumento utitur, atqui anima destinata est ut corpus humanum informet, regat, illo ad varias functiones oriundas tamq. organo utatur, ergo anima est forma corporis substantialis

inst. Imo. Anima Corpori inhaerere debet, ergo non est Substantia.

Rna. Anima quidem Corpori inexistit, anima Corpori est unita, sed minime illi inhaeret vel modificatio inhaeret Substantiae, velut albedo inhaeret muro.

inst. 2do Anima et Corpus unam Substantiam ~~compl~~ efficiunt, ergo anima sola non est Substantia.

Anima et Corpus efficiunt unum ~~Com~~ Suppositum seu unam personam, quae Coalescit ex duabus Substantiis unitis.

inst. 3tio Marmor et formam Mercurii unam statuam efficiunt, ergo a pari Corpus et anima unam Substantiam.

Rnc. disparitas est, forma Mercurii est modalis nempe Certus particularum marmorearum modus et ordo, qui nec a marmore distinctus esse nec sine illo existere potest.

Anima autem est animatrix Corporis et directrix per se aeque ac Corpus existens.

inst. ultimo. Soli Deo Competit activitas, ergo anima non potest esse Substantia activa

Rna. vidimus Spiritus etiam Creatos activos esse seu volendo, seu intelligendo, seu sentiendo, seu ratiocinando. prima quidem summa et independens activitas Competit Deo, sed Substantiis Creatis Deus ipse pro modulo vires agendi Concedit.

Numerus II

Quoniam demonstratum modo est est, animam esse Spiritum Sponte Sequitur illam habere ceteras Spiritus proprietates quae sunt simplicitas, et imortalitas.

Assertio I.

Anima est Simplex.

P. Anima est Substantia cogitans, ratiocinans, atqui Substantia cogitans est Simplex ut aliter demonstrati ergo anima est Simplex.

Assertio 2da.

Anima est intrinsecè imortalis.

P. imortalitate intrinseca gaudet quod rationi sui dissolvi et interire nequit, atqui anima ratione sui dissolvi et interire nequit ergo

Pm. quod omnino simplex est ratione sui dissolvi et interire nequit, atqui anima dissolvi et interire nequit ergo.

Assertio III.

Anima est extrinsecè imortalis.

P. Anima extrinsecè imortalis est, si corpore destructo a Deo annihilanda non sit anima atqui corpore destructo a Deo non est annihilanda ergo

P m. animam corpore destructam a Deo annihilandam ~~annihilandam~~ non esse exigit religio naturalis, imo certissime persuadet Sensus Communis, 3tio Dei summi providi aequitas exposcit ergo

<u>Prob.</u> religio naturalis in Cultu Dei et morum honestate Consistit, atqui si anima annihilanda sit fundamentum Cultus divini et morum honestatem ruit, ergo.

Prm. Ratio actionum supremo judici reddenda futurorum spes et metus ad Dei Cultum et morum honestatem precipue extimulant, atqui si annihilanda est anima, ex evanescunt hi stimuli, quid enim avaros a fraudibus libidinosos à voluptate, Crudeles ab imanitate, invidia livore superbia turgentes arcebit a vindicta ?, a vita hujus brevitas et incerta ejus usura ? hæc eos potius ad omnia scelera accendit, quibus fruamur, inquiunt, per fas et nefas fruamur voluptatibus, coronemus nos rosis antequam marcescant cras enim morimur; extinctæ Cinis erit Corpus nostrum et spiritus diffundetur tamquam mollis aër hæc omni tempore loquela eorum est, hinc nostris diebus tanta furit morum licentia effrenis libido &c ergo religio naturalis est

<u>Prob. a.</u> sensus Comunis est in nobis sine nobis ab authore naturæ inditum æternæ felicitatis desiderium, quis enim non semper sibi bene esse cupit; ergo omnium Conscientia animam imortalem esse evincit, quod enim natura sentit, quod omnium gentium Consentio clamat non potest non esse verum, quod autem omnium gentium Consentio animam semper imortalem

Clamet ex cunctorum nationum historiis philosophorum effatis et ceremoniis patet de his indubitate testatus Cicero: hæc ita ~~sentimus~~ sentimus natura duce nulla ratione nullaque doctrina, maximum vero argumentum est naturam ipsam de imortalitate animorum tacite judicare, quod omnibus curæ sint et maxime quidem quæ post mortem futura sunt . . . permanere animos arbitramur consensu nationum omnium, ergo anima destructo corpore non annihilandam esse censet, persuadet sensus communis.

Probo 2. Dei summi providi æquitas exposcit ut legis suæ et virtutum studiosis premium sceleratis vero et legis suæ virtutumque contemptoribus supplicium decernat, atqui si anima corpore destructo sit annihilanda, nec piis ~~supplicium~~ premium nec sceleratis supplicium decernit.

Pr. m. Pii malis, calamitatibus, opprobriis, aliisq(ue) infortuniis ~~persæpe~~ in hac vita premuntur dum mali bonis honoribus in hac vita ~~premuntur~~, omnis fortunæ fruuntur, ~~si~~ ergo si anima destructo corpore sit annihilanda, nec piis premium nec malis supplicium decernitur ergo Deus et providentia et æquitate sua destitut(us) quod cogitare absurdum et nefas est ~ ergo Dei summi providi.

Solvuntur objectiones.

Ens simplex concipi nequit, ergo gratis asseritur dari ~~ens~~ nequit ens simplex.

D A. distincte et adæquate concipi ~~tur~~ nequit C. natura ejus in se repugnat N.

Conceptus Entis simplicis distinctus non datur, ast illud non repugnare sed existere clare ex illius effectibus demonstravimus.

inst. 1mo. Ens simplex est nomen inane, ab idiotis et a theologis lucri causa propugnatum
N A. mendacii et calumniae plenissimum.

Idiotae rudes sunt et vix ultra materiam sapiunt, ergo incapaces certe inveniendi Entis simplicis, unde splendide mentitur adversarius 2do. Nisi omnium animis insideret notio Entis simplicis, omnem oleum et operam perderent theologi, ejusmodi Ens praedicando praeterea evidenter demonstravimus omnem actionem sui conscientiam excitare hanc in sola re simplici posse reperiri, ergo graviter calumniatur theologos, qui illas ausat lucri causa excogitasse, quod evidenter omnibus inest cogitantibus.

inst. 2do. Anima est forma corporis extensi et divisibilis, ergo anima debet esse divisibilis
D A. est forma substantialis C. est forma modalis N. tantum forma modalis debet sequi naturam corporis.

inst. 3tio. Si ita est inter animam et corpus null. non erit proportio. fals. C. J
D M. nulla est proportio similitudinis C. nulla proportio ordinis N.

Proportio similitudinis habetur inter ea quorum naturæ similes sunt et certo modo sibi commensurantur sic inter duo triangula quorum majus constat ex lateribus centuplum majoribus quam latera sunt minoris, est proportio similitudinis. Talis inter animam et corpus esse nequit.

Proportio ordinis, est inter ea, quæ aliquo modo à se dependent aut ad se relationem dicunt, sic inter mundum creatum et creatorem est proportio ordinis; talis quoque est inter corpus et animam

inst. 4to. Operationes animæ respondere nequeunt motibus corporis nisi sunt corporeæ, ergo sunt corporeæ.

N a. Motus corporis etiam ad cerebrum usque propagati per se non attingunt animam illam non commonefaciunt de eliciendâ idea, illam non determinant ad cogitandum motus hos in cerebro excitatos subsequitur operatio animæ interposita lege naturæ quæ est voluntas generalis creatoris; ergo inter motus corporis et operationes animæ non est nexus imediatus et phi uti inter corpus collidens et corpus collisum ergo operationes animæ respondere possunt motibus corporis etsi non sit corporeæ.

inst. 5to. Operatio animæ v.g. est idea extensionis, atqui hæc operatio est extensa, ergo operatio animæ est extensa

Nm. idea extensionis est repraesentatio affensiva rei Corporeae non imitativa, ergo non debet esse extensa.

inst. Idea extensionis nunc major est nunc minor, ergo necesse est ut sit extensa.

N A. Entitas ideae est actus simplicissimus ergo nec major nec minor vocari potest, datur quidem idea majoris extensionis v. g. sex pollicum quae non habet sex pollices, datur alia idea minoris extensionis v. g. trium pollicum quae non ideo habet tres pollices, ergo licet extensionem modo majorem, modo minorem Cogitem, non ideo, idea extensionis existit modo major, modo minor.

Objicies 2do. Anima incipit, ergo et desinit

N C. Existentia animae non est aeterna alias foret Deus; non est necessaria sed tantum abitraria, existit igitur, quia Deus vult, et Cessabit existere, quando Deus nolet illam existere, ergo sicut inepte ratiocinaretur ille, qui ita diceret. Deus vult animam existere, ergo postea nolet illam existere; aeque inepte ratiocinatur ille. anima esse incipit, ergo et desinit

inst. imo. Anima ex nihilo fit, ergo in nihilum revertetur.

N C. Deus Creando animam sicut quamcunque substantiam, illam format ex nihilo,

substantiæ Creatæ non revertuntur in nihilum nisi cessante voluntate divina, qua conservantur, sicut igitur inepte argumentatur ille, qui dicit Deus creat animam, ut illam destruet, sic æque inepte arguit alter, dicens: anima ex nihilo fit, ergo in nihilum revertitur.

inst 2do Anima potest pati; ergo etiam Corrumpi.

NC. Anima dicitur pati dum ingratas recipit affectiones uti doloris, hæ autem affectiones sunt actus sui conscientiam excitantes quæ non nisi in re simplici esse potest, quod autem simplex est non potest corrumpi, quia corrumpi interire per partium dissolutionem ergo anima licet patiatur, non ideo corrumpitur.

inst 3tio. Quando moritur homo forma ejus perit, atqui forma est anima, ergo anima perit.

Nm. forma hominis est unio Corporis cum anima, hæc unio perit in morte hominis seu potius mors hominis est hujus unionis destructio, id est separatio animæ a corpore

inst 4to. Anima ægerrime ~~[illegible]~~ divertitur a Corpore ergo interitum ~~repræsentit~~

NC. duo amici ægerrime ~~[illegible]~~ divertuntur et neuter suum interitum præsentit. anima Corpus amat eoque familiarissime utitur, atque Deo jubente illi ~~[illegible]~~ arctissime conjuncta est, ergo anima æger ~~[illegible]~~ divertitur, anima quæ sit ea perpetua, quæ sors sibi contingat nescit. En tres rationes

Cur ergo à Corpore divellitur? Cur exiret trepidè; nulla
104. vero interitus præsensio illam percellere valet
imo cum de sorte futura contremiscat, non
interitus sed vitæ et immortalitatis suæ sibi
conscia esse debet.

Inst 5to. anima à Corpore separata
separata est in statu violento, ergo in
hoc existere nequit.

Na licet discessus a Corpore fieret violentus
violentus tamen non est status, in quo anima
existeret absq Corpore, status enim violentus
est in quo quis esset contra suum finem
aut destinationem aut inclinationem essentialē
jamvero finis quidem primarius animæ est
ut Corpori debite organicato insit, hoc autem
essentialiter vitiato cessat ipse finis, finis
alter est æterna felicitas, ergo dum Corpore
destructo anima avolat non est in statu
violento seu opposito destinationi suæ.

Inst 6.to operationes animæ dependent
à Corpore, ergo anima extra Corpus
existere nequit.

Da dependent a Corpore tamq principio
elicitivo N. tamq à conditione sub Dist
quamdium debita est Corporis organizatio C.
Cum finis animæ sit Corpus informare
quamdium istud debitè organizatum est, nullus
in anima fit actus, qui non sit certo quidem
motui in Corpore annexus; hoc sensu
operationes animæ à Corpore tamquam

instrumento ~~a Corp~~ Conditione dependent, quamdiu anima illi inest, verum Corpore ab ista lege naturæ soluta suas facultates exercere quocunque modo poterit.

inst. 7mo. Ex Corporis temperamento, ætate valetudine, animæ operationes dependent, ergo a principio tanquam elicitivo

D. A. tamquam a Conditione C. secus N.

Ex mutua animæ et corporis unione sæpius laudata sequitur impressiones seu motus factos in organis esse occasionem, cur anima varias elicit operationes, alias in Corpore infantili, alias in Corpore virili, alias in Corpore sano, in ægroto alias, quia propter diversam organorum dispositionem diversi quoque motus sunt, qui in Cerebro oriuntur.

inst. 8vo. Si organa non elicerent operationes quas animæ tribuimus, non organa sed anima deberet fatigari, atqui anima ut spiritus non potest fatigari, ergo organa fatigantur.

N. M. Cum organorum usus tensionem nervorum et spirituum vitalium motus sint Conditio et occasio, sine qua anima operationes suas non elicit, organa tandem atteruntur, nervi laxantur, et spiritus vitales dissipantur inde sequitur organorum torpor et fatigatio.

N. m. Propriè anima fatigatur, ob spirituum enim vitalium penuriam fit ut Anima

106 longe majores debeat adhibere ad membra vg pedes moventes quorum pondus et resistentiam eo sentit majorem quo spiritus vitales magis jam exhausta sunt, hic resistentiæ et ponderis sensus vocatur fatigatio.

inst 9 Nulla umquam redit anima, quæ statum suam annuntiaret; ergo anima cum corpore extinguitur est a. NE. Rationibus evidentibus animam corpore destructo non annihilari ostendimus contra rationes positivas et certissimas argumentum negativum vim habet nullam. Si quæ anima corpore destructo adhuc sui sensum faceret id foeret contra omnes naturæ leges, ergo nulla anima corpore destructo redire potest consequenter mirum non debet esse nullam redire, et risum ~~potius~~ movet atque bilem qui inde ~~argumentum deducit~~ arguit animam cum corpore extingui.

Dixi esto quia non desunt historiæ quas sint falsæ sint veræ non curamus, quæ asserunt animas redisse

inst 10. Dei æquitas non exigit animæ immortalitatem, ergo falsa est ultima probat pos:

P. virtus in se est solatium et præmium, scelus in se est pœna et supplicium ergo non est ratio cur pii expectant præmium, impii supplicium timeant

NA in systemate impiorum virtus et vitium sunt nomina inania.

et solum utile est premium et solum noxium est pena.

NC. unde virtus ardua pios tranquilitate et suavitate recreat a spe futurorum unde crimen impios miseria et excruciat a metu futurorum ergo est, quod pii expectent et impii contremiscant.

inst. 2 anima bellvina destructo corpore annihilatur, ergo et humana.

NC. anima bellvina si bellue animam habent, rationis et libertatis expertes sunt, quare nec meriti nec demeriti capaces; hinc non adest ratio cur destructo corpore non pereant.

Numerus III.

Quamvis anima res sit omnino simplex plures tamen in illa facultates distinguimus potissimum autem intellectum et voluntate ad quas duas ceteras omnes facile revocantur

Intellectus est illa vis animæ, qua objecta quæcunque perspicit; illius dotes sunt acumen profunditas, solitidas; intellectûs est formare ideas de illis judicare denique ratiocinari. ad hunc revocantur.

1mo. facultas cognoscitiva quæ est illa animæ vis qua et nos et res extra nos positas dignoscimus, per sensus res singulares et præsentes, per

imaginationem absentes, per intellectum univer-
sales dignoscimus.

2do. facultas sensitiva quæ est illa animæ
vis, qua varias in nobis experimur affectiones
quarum occasio remota sunt corpora vel organa
occasio autem proxima sunt motus in cerebro
excitati.

3tio. facultas imaginativa quæ est illa ani-
mæ vis, qua res absentes suis lineamentis
vestitas, olim sensibus exceptas nobis iterum
præsentes sistimus, aut illis novum quid affingimus,
imaginatio præsertim per somnum habet locum
organis enim exterius clausis et ab impressione
rerum externarum liberis fluunt velut sponte
spiritus vitales et relegunt vias et sulcos
quos sibi objectis præsentibus fecerant, hinc
animæ sistuntur res olim visæ et subinde
ridiculum in modum conjunctæ quæ phantasmata
vocantur eò vividiora quo spiritus vitales
aut fortius fluunt quod accidit febricitan-
tibus delirantibus vel sanguine æstuantibus
aut profundiores transfluunt sulcos, qui ex-
arati sunt ab objectis frequenter visis
aut fortiter sensus ferientibus.

4to. facultas recordandi seu memoria, quæ
est illa animæ vis, qua ideas et res olim
cognitas recognoscimus, discepat memoria
ab imaginatione quod ista potius ad facultatem

sensitivam, altera ad facultatem cognoscitivam pertineat.
Dependet memoria a cerebri constitutione à spirituum vitalium natura et numero.
Cui angustum cebrum est et immundiculum ascendens parvula quoq eruditionis copia inerit.
Cui cerebrum nimis molliculum inest facili sed labili pollet memoria, hinc pueri facilè memoriter discunt, sed citò obliviscuntur.
Cui durior est cerebri substantia vix et nonnisi magno conatu res discendas memoriæ mandabit, sed tenaciter retinebit; hinc viri ætate profecti difficilius memoriter discunt, sed fidelius retinent; ratio horum est quo mollior est cerebri substantia eò facilius fluunt spiritus vitales, eò facilius animæ sistuntur imagines; facilè autem in materia molli sulci iterum obducuntur et evanescunt; hinc talis memoria non durat; in cerebro an duriori virorum spiritus vitales difficilius exarant sulcos hinc ægrè res ~~retinent~~ memoriæ mandant verum sulci semel facti non ita citò obducuntur; hinc res memoriæ mandatas diutius retinent. Senes vix quicquam memoriæ mandare possunt obduruit scilicet illorum cebrum, optime recordantur eorum quæ in pueritia didicère, quia sulci in pueritia facti et sedula reflectione cultum mansere stabiles.

Quò spiritus vitales subtiliores sunt, et plures, eò facilius obstacula vincunt, sulcos formant aut reponunt, menti obediunt, eoq felicior erit memoria. exinde patet memoriam esse verum mechanismum, quem labor doctus facilè perficit.

5to. facultas attendendi et reflectendi ea animæ vis est, qua inter plura objecta menti præsentia unum præcipue contemplamur et sæpius ad singulas illius partes examinandas singulari novaq utimur respicientia.

6to. ingenium quod est ea animæ vis, qua rerum similitudines prompte ac expedite intuemur ac perscribimus. ingenium mentis acumini profunditati phantasiæ ac memoriæ commensuratur.

7mo. Ratio quæ est ea animæ vis, quæ veritates et veritatibus demonstrat earumq nexum distinctè percipit, quidquid cognitis veritatibus consonat, rationi conforme est, quidquid iisdem repugnat rationi disforme vocatur.

Voluntatis est actionibus hominis præsidere illas imperare vel ab illis cohibere, ~~vel ab illis~~ totamq vitam moralem ad honestatis regulas componere. ad voluntatem revocantur

1mo. facultas appetendi quæ est illa animæ vis, qua in bonum inclinamus, si bonum

istud est bonum sensuum, vocatur sensitivus appetitus, si bonum est in genere, aut verum bonum quod ratio deligit, appetitus est rationalis est, qui proprie voluntas vocatur.

2do. ~~volo~~ facultas aversandi, quae est illa animae vis, qua malum declinare et depellere nitimur.

3tio. libertas quae est illa animae vis, qua unum prae alio ita eligimus ut possimus idem rejicere et aliud seligere.

4to. Huc spectant omnes animae motus, quos affectus aut passiones, aut sensus vocamus, quorum alii animum grate alii injucunde afficiunt, quales sunt voluptas taedium, gaudium tristitia, amor, odium, ira, mansuetudo; omnes habitus quos virtutes aut vitia vocamus.

Quamvis animam rem simplicem et indivisam sub omnibus hisce notionibus nobis exhibeamus graviter tamen erraret, qui facultates modo recensitas in anima distinctas aut multiplices judicaret. Sunt enim tantum diversi conceptus quos nobis formamus dum unam eandemque naturam animae ad diversas functiones suas referimus.

512

§ II

Qua via anima Corpori insit.

Mira est veterum circa animæ originem dissentio nec ullus est ex famosissimis antiquitatis philosophis qui sani quid hac de re diceret. Pitagoras et Plato animas è Celo accersunt et sorte illis Corpora distribuunt, stoici putant illas esse divinæ mentis particulas alii illas sicut Corpora ex traduce autumant, nos cum saniore Philosophorum parte et rationibus sat firmis duci statuimus.

Anima a Deo Creatur et Corpori unitur quando fœtus humanus est debite organizatus.

P. Anima nec Dei nec mundi particula est, nec per metempsychosim ex Corpore in Corpus transmigrat, nec ex traduce oritur ergo anima tantummodo à Deo Creatur et Corpori unitur quando fœtus humanus est debite organizatus.

P. 1. P. ~~Deus~~ Deus nec mutari nec dividi potest, atqui si anima esset particula divinæ substantiæ Deus et mutari et dividi posset.

P. m. Anima esset quædam perfectio divinæ substantiæ ergo dum ex divina substantia tanquam particula à tota emanaret illud totum id est substantia divina aliqua perfectione exueretur, ergo et mutaretur et divideretur.

2. P. mundus vel est Spiritus vel Corpus, at in neutro casu anima potest esse ejus particula, non in primo Spiritus enim particulas non habet,

non in ipso aperte repugnat animam quæ substantia activa est, simplex et intelligens esse particulam substantiæ inertis compositæ et divisibilis.

P3.P. Si anima de corpore in corpus migraret in uno præmium æternum in altero supplicium æternum promereri posset, atqui repugnat eandem animam æternum puniri et æternum remunerari. absC.e M

2do. hæc opinio nec experientiæ nec rationi nec revelationi innititur ergo gratis et temerarie à Pythagora illiusq. asseclis asseritur.

3tio. Sensum communem offendit, quis enim risum teneat dum audit serio ducem belli Trojani hodie esse gallum gallinaceum ergo anima non transmigrat de corpore in corpus.

P4P. oriri ex traduce est deduci ex subjecto præexistente, atqui anima ita deduci nequit.

Pm. Anima substantia activa ac proinde spiritus atqui spiritus ex subjecto præexistente deduci nequit, non enim potest deduci ex materia quia spiritus est, non ex spiritu quia spiritus utpote simplex non habet ipse partes nec potest evolvi, ergo cum anima nec sit a se nec Dei aut mundi particula esse possit nec ex corpore in corpus transmigret, nec oriatur ex traduce nec ulla ratione corpori præexistat necesse est ut creetur et corpori infundatur, quando fœtus est debite organizatus

Solventur objectiones.

objicies Imo

Totus homo nascitur via generationis, ergo et anima.

NC. Nasci potest dici homo vel dum anima corpori unitur, hac enim unio est forma hominis vel dum in lucem prodit, jamverò non corpus tantum sed corpus jam animatum in lucem prodit, ergo totus homo nascitur et quidem generationis via, quia generati est in lucem prodire. verum nascitur jam homo in utero materno dum anima corpus animatur, quod pariter via generationis accidit corpori enim per generationem debite organizato anima debet uniri, hinc homo generatione nascitur seu spectetur, ut in utero materno formatus seu prout in lucem editur, ex hoc autem non sequitur animam via generationis oriri quia illa ex nullo subjecto praeexistente sed ex sola voluntate Creatoris procedit. solum corpus motu vitali et calore prolifico evolutum generari potest, quia generatio est evolutio corporis unde alia forma materio accrescit. ergo generatio in corpus non in spiritum cadere potest.

inst. edo dici nequit quando corpus est debite organizatum, ergo nostra sententia nulli fundamento innititur. NC.

ratio et experientia docet finem animae primarium esse corpus informare, hoc ratio et experientia nos edocent corporis organizatione destructa animā discedere à corpore

ergo eadem ratio nobis innuit debitam Corporis organizationem esse Causam Cur anima Corpori sit unita; unde jure merito Concludimus tum animam Corpori uniri quando illud est debitè organizatum sicut aperte videmus, tum animam à Corpore separari quando hac debita organizatio destruitur; fateor quidem non Constare de momento nec de die quo fœtus ritè organizatus est. Nec mirum est medicos hac de re non Consentire quis enim accuratè definiat quo momento gra~~num~~tum terræ mandatum germinet, illud enim dependet à Concursu tot tam diversarum Causarum, ut impossibile sit, illas accurato Calculo subjicere, subinde primo jam die incipit germinatio, subinde post octo, quandoque post plures menses, non minus incerta et varia est fœtus humani formatio et organizatio. Paulus zacharias pluresque alii saluberrimæ facultatis doctores Contendunt illam fieri ipso Conceptionis momento aut paucis post horis, alii septem alii triginta dies exigunt, quod satis superque demonstrat momentum debitæ organizationis incertum terminumque varium esse.

Instantia. Anima sua præsentia format Corpus et illi tribuit vitam et Calorem, ergo debet Corpori infundi ante Corpus sit organ

Nego Antecedens. duplex in homine distinguenda est vita vitalis mechanica, vegetativa, et sensitiva ac rationalis. 1ma. dependet à motu Calorifico quo Corpus formatur organizatur, sicut

planta
germinat, quo Corpus Crescit et vegetat sicut planta hoc vita est ab anima independens illam procedit et Causa est Cur Corpori uniatur, quod igitur Corpus nostrum vigeat et Crescat, quod sibi digerantur in stomacho vertantur in Chylum, quod fiat Sanguis qui Circulat per totum Corpus, quod motibus pulmonum spiremus et respiremus, quod Sanguine nutriantur, ossa, Caro, venæ arteriæ, non animæ sed mechanismo Corporis ejusq motui peristaltico diastole et systole Cordis esse adscribendum, quod sentiamus Corpusq nostrum regimus animæ Certe debet adscribi.

§ 3tius.

Quæ sit sedes animæ

Ex sensationibus quas Continuo ad dexteram ad sinistram antrorsum et retrorsum referimus, animam debere esse in medio harum partium ad quas ita velut indistans suas sensationes refert, illæ autem partes ~~sunt~~ constituunt Corporis proprii volumen Consequitur, animam intra hoc volumen existere ea quidem Certitudine quam nobis parit sensuum relatio. ast in quo Corporis puncto residet illa? an existit in toto Corpore? an in sensorio communi? an in glandula pineali an in Centro ovophali, quæ sunt duæ partes Cerebri.

Vidimus jam pluries spiritus nullum replere nullum formare locum, Consequenter

inter illos nulla debet fingi distantia, quia distantia realis est linea realis, cujus extremitates sunt duo puncta realia, realiter extensa, et locum formantia aut replentia ergo cum spiritus nec locum repleant, nec locum forment distantes dici non possunt hinc quotiescumque de distantia, de spatio, de loco, de vacuo quæstio movetur, nullam mentem subeat spiritus suspicio; omnes enim illæ ideæ ad corpora relativæ sunt, ad spiritum dicere nullum ordinem possunt. unde spiritus propriè loquendo nullo loco ubitur, sua tantum operatione se in uno potius, quam in altero loco manifestat, unde concludimus spiritum inesse corpori, quia in corpore suas operationes manifestat. quoniam autem illius operatio non in singula corporis parte ~~—~~ fit immediata sed mediantibus spiritibus vitalibus nervis et musculis, qui originem ducunt de cerebro concipimus facile spiritum animam sese manifestare in cerebro. Est autem cerebri substantia tam subtilis, ut quamvis sciamus illic esse omnium nervorum originem, partem tamen unde omnes nervi prodeunt, sit ne glandula pinealis an cerebro non possimus discernere ~~unde~~ unde fit thesis anima humana in cerebro residere probabilius videtur.

R. Si anima in cerebro resideat, facillius intelligitur, quomodo corpus regat; ergo illam in cerebro residere probabilius videtur.

Pa. ut anima Corpus regat, debet juxta constantem et uniformem legem naturæ in singulas corporis partes agere, quascunque corporis motiones excipere, atqui si anima in Cerebro resideat, actio ejus in singulas corporis partes et motionum in corpore excitatarum perceptio facilius intelligitur.

Pm. Ex anatomia certum est, omnes corporis nervos de Cerebro originem ducere uti fibrillæ totius arboris ex radicibus oriuntur, ergo si anima in Cerebro suam actionem exerat, mediantibus nervis et spiritibus vitalibus in singulas corporis partes dirigere potest, eodemq modo nervi per quam elastici motus a Corporibus externis acceptos, mediantibus spiritibus vitalibus ad Cerebrum usque propagant, ergo anima juxta legem uniformem naturæ potest motu in Cerebro excitato affectiones accipere analogas.

Confirm. si nervi sint ligati, obstructi, aut aliter impediti experientia constat animam nec actionem suam exercere in illis corporis partibus, nec ab illis motus accipere, inter quas et Cerebrum interclusa est communicatio, ergo anima non immediate in singulis corporis partibus suam actionem exerit.

solv obj.

Obj anima totum informat Corpus ergo per illud est diffusa.

119

NC. Animam probamus simplicem esse ergo repugnat illam materiæ ad instar diffundi

inst[antia] 1mo. Anima in singulas Corporis partes imediaté agit, ergo non tantumodo Cerebrum est Sedes animæ operantis.

NA. Anima non nisi mediantibus nervis et spiritibus vitalibus partes Corporis regit et ab illis motiones excipit, quod patet ex eo quod anima nihil sentiat et membris ~~nervis~~ quæ sunt paralisi perclusa, nec amplius eadem membra possit regere.

inst[antia] 2do. Manu læsa dolor existit in manu atqui juxta nos hic dolor in Cerebro deberet esse ergo erronea est nostra sententia

N ma M. Manu læsa spiritus vitales tum rapidissimo hanc Comotionem referunt in Cerebrum, motu illi facto anima accipit affectionem ingratam qua admonetur, ut Corpus Curam gerat; ideo ingata affectio esse debet, ut anima sui amans properet se illa liberare Curando Corpus hinc subitò affectionem suam cum attentione refert ad partem vel ad membrum unde spiritus vulneris nuntii advenerant. ex hac Naturali et promptissima doloris ad membrum læsum relatione videtur dolor in manu esse.

Nm. Ex vulnere manûs motus quidem ad Cerebrum usq. propagari debet, ast minimé

justa sententiam nostram dici potest dolorem esse in Cerebro, quia hic revera est in anima nec potest ad Cerebrum referri, nam justa legem naturae sensus animae debent referri ad illas Corporis partes in quas Commotio exterius facta est.

inst 3tio. Saltem anima potius in Corde quam in Cerebro residet.

N.A. quaestio hic est de loco in quo animae operationes immediate manifestantur jam vero solum Cerebrum est ille locus, quia e solo Cerebro nervi ad totum Corpus protenduntur, ergo non in Corde sed in Cerebro figenda est sedes animae.

inst 4to: Ex notabili Cordis vulnere anima discedit à Corpore, ergo anima est in Corde

N.C. Corde graviter vulnerato Cessat sanguinis Circulatio, hac Cessante Corpus ad motiones suas in Cerebrum transmittendas aut actiones animae recipiendas ineptum redditur ejus mechanismus dissolvitur vita vitalis extinguitur, Corpus moritur quo dissoluto Cessat animae finis primarius, ergo discedit. Exinde autem non sequitur animam esse in Corde nam tolle pulmones stomachum abscinde guttur, anima discedit, et quis ideo arguet animam residere in pulmonibus in stomacho, in gutture.

inst 8to. gaudium, tristitia, amor, & ad Cor referuntur, ergo anima ibi esse debet

NC. Cognitiones certe omnes, memoria, imaginationes ad Caput et Cerebrum referuntur ergo si ex priori argumento sequeretur animam esse in Corde, ex isto iterum sequitur illam residere in Cerebro, Cur tamen fortiores animae affectus quales sunt amor, odium &. ad Cor referimus in promptu causa est vehementiores affectiones ex motu sanguinis vehementiori oriuntur, hic motus originem ducit ex Corde magis magisve aestuante et fortiter pulsante; anima autem affectiones suas semper illuc refert, unde motus ~~in~~ ~~Corpore~~ ad Cerebrum propagati originem ducunt hinc amorem, odium, gaudium, tristitiam & ad Cor referimus.

§ III.

De animae et Corporis unione

Unio in genere est Conjunctio plurium potest hoc intensionalis esse vel affectiva accidentalis vel substantialis.

Unio intensionalis est Cognitionem inter et rem Cognitam, unio affectiva est mutuus duorum amicorum amor, unio accidentalis est aggregatum ex pluribus coalescens talis est fascis lignorum, vel Culmorum. unio substantialis est inter duas substantias adeo junctas ut unam personam Constituant

Cui operationes utriusq Substantiæ tribuuntur
siu anima et Corpus junctum constituunt
unam personam, quæ vocatur homo, Cui
operationes et animæ et Corporis tribuuntur
siu idem homo intelligens et scribens volens
et ambulans Cogitans et manducans vocatur.

Certum est hominem constare et anima et
Corpore, Certum est has duas substantias dissi-
simas inter se nexu conjungi verum quo nexu
materia et spiritus Conjungantur? En arcanu
naturæ, en misterium, quod irritis semper
Conatibus philosophi explanare studebant
en problema fortasse nunquam solvendum, silent
enim hac de re sensus et esperientia
Nexum illum non percipit ratio, aucthoritas
humana nullum habere pondus potest, Cum
nonnisi Conjecturis et hypothesibus innitatur
quæ fere omnes rationibus formidabilibus
adhuc Convelluntur; in materia tam
ancipiti et Caliginosa Conjecturis ducimur
et rejectis quorundam philosophorum sistematis
rationem quæ sanior videtur sequemur

Primi qui hanc unionem unde sequitur
animæ Cum Corpore Comercium exponere
sunt ausi, peripatetici, Contenderant illi
unionem animæ et Comercium Cum Corpore
in eo Consistere, quod Corpus [redacted] phisice
agat in animam, animaq agat phisice in Corpus
sed quæ ratio has ferre absurditates posit?

Corpus non potest nisi tangendo aliis substantiis tactilibus communicare motum, quomodo Corpus quod non tangere potest, contingit animam, quae tangi non potest; quomodo anima quae tangere nequit continget Corpus, quod tantum potest tangi. Novimus quidem Deum Corpora posse movere et quocunque modo afficere, quia scilicet Corpus voluntate divina essentialiter dependet, et per illam solam existit; in Corpore enim vis quaedam obedientialis concipi debet respectu intuitu Creatoris; inter animam et Corpus talis dependentia, talis respectus nullus existit ergo anima volente et imperante vi quacunque nulla est ratio cur substantia aut Corpus quodcunque quomodocunque afficiatur, et quo consequitur sententiam peripateticorum omni ex parte erroneam esse.

2do. Post peripateticos sequitur Leibnitzius author harmoniae praestabilitae; juxta hunc omnes operationes animae quas a primo existentiae momento usque ad suum a Corpore discessum elicitura est una sunt serie connexae, motiones Corporis atque ~~anim~~ primo momento quo animatur, ad mortem usque altera sunt serie connexa; anima quidem totam actionum suarum seriem ipsa elicit; in Corpore motiones omnes juxta leges motus oriuntur, ita tamen ut actiones animae et motiones Corporis sibi consonent. Scilicet Deus antequam has substantias conderet vidit seriem actionum omnium possibilium animarum, vidit et seriem motionum omnium

possibilium Corporum seligit igitur ex omnibus Corporibus possibilibus et ex omnibus animabus possibilibus Corpus et animam quorum actiones et motiones Consonarent, ita quidem ut eo momento quo ista anima dolorem suum vult manifestare, Corpus quod illi unitur vagitus edat, et quo momento in isto Corpore excitatur motus ab pane vel alio esculento motus eodem momento in illa anima huic Corpori unita oriatur visio hujus Esculenti, quo momento hoc anima desideret manducare panem ex visum; in Corpore ~~oriatur~~ ~~ex~~ existat motus, quo panis arripitur et manducatur; in hac hypothesi Corpus et anima se habent uti duo horologia, quae semper in horis indicandis sibi Consonant.

Quantumvis subtilis sit ista sententia, non tamen satisfacit, a vero enim et a natura abludit, esse Corpus inter et animam ~~fut~~ subordinationem quandam et independentiam Corpus ab anima regi extra dubium est, sed in sententia harmoniae praestabilita dependentia foret nulla, nulla pars alteram regit, sic duo horologia quamvis Consonantia se non regunt. nulla quoque foret actionum humanarum libertas quae in eo Consistit, ut dum aliquid ago, v. g. ambulo habeam ~~omnia~~ in mea potestate omnia ad non ambulandum requisita atqui in hac sententia ambulans non habet omnia ad non ambulandum requisita.

Pm. ad non ambulandum requiritur Corpus Cujus pedes non ambulant eo momento, atqui tale Corpus non habet ambulans, ergo non est liber

Non igitur videtur alius nexus esse Corpus inter et animam quam Creatoris voluntas, Constans et uniformis, qua voluit nullam esse in ani Corpore motionem Cui in anima non respondeat affectio quaedam analoga, nullam quoque in anima actionem fieri, Cui in Corpore non respondeat motus analogus, hoc posito Anima Corpore tamq instrumento utitur illud Curare, informare et ad quascunque functiones applicare potest, ergo et sola hac lege naturae Concipitur arctissimus nexus animam inter et Corpus, Concipitur inelutabilis illa inter utriusque affectiones Correspondentia Concipitur totum quod anima Corpus exercet imperium, quod tamquam animae famulus illius jussa exsequitur.

Oppones imo. anima ... sibi indita ergo phisice et imediate in Corpus agit.

Na. illa vis agendi in Corpus imediate neanimo nulla tenus Competere potest, Corpus enim non potest nisi moveri, motus autem non potest Comunicari nisi Contactu, aut efficaci voluntatis imperio atqui anima Corpus continere non potest

 nec voluntatis imperium efficax esse respectu corporis, ad hoc enim requireretur, ut corpus non tantum animae esset subditum sed ab illa quoad existentiam dependeret, janvero corpus ex natura animae subditum est nec ulla substantia creata ab altera quoad existentiam dependet, con: seq est animam phisicè et immediate in corpus non agere.

Opp 2do. ideo juxta nos anima non agit in corpus phisicè et immediatè, quia simplex est atqui hoc posito nequidem Deus in corpus agere posset, quod tamen falsum est; ergo falsum quoque est.

NM. Non tantum quia simplex est anima in corpus non agit phisicè, sed quia illius voluntas finita extra animam effectum habere nullum potest nequidem in spiritum nedum in corpus. Deus autem licet simplex, quoniam omnipotens est et corpora per illius voluntatem solam existunt hoc quocunque modo qualicunque motu potest afficere.

Opp 3tio ad nutum animae corpus totum regitur, ergo anima phisicè agit

N. C. Si anima phisice in Corpus agere posset, movere brachium quamvis paralyticum corruptum, posset Corpusculum quemdam nulla adhibita manu aut instrumento sola voluntate pellere, atqui falsum est experientia C. ergo et A.
P. M. Si animae competeret vis agendi in corpus, illa vis competeret tam in Corpus minutissimum quales sunt spiritus vitales quam in Corpus paulo grassiores quale est brachium proprium. ergo in utrumque posset immediate agere. 2do hoc vis illi competeret tam in Corpus unum quam aliud, aut suum in Corpus proprium quia Corpus quod proprium dicitur nec sua animae et natura est subdam, nec et natura animo proprium vocatur, ergo si vis agendi in Corpus animae esset essentialis, in quodcunque Corpus agere posset, quod cum aperte contradicat experientiae, sequitur animam non phisice et immediate in corpus agere, sed tantum mediante lege naturae et quidem in solos spiritus vitales, unde consequitur animam voluntate sua in solum Corpus quod ex lege naturae propriam est agere posse, non quidem immediate tum quia intercedit lex naturae et quia soli spiritus vitales per hanc legem

anime sunt pro viribus dati.

opp 4to Saltem Corpus agere potest in animam ergo

Na. Corpus non potest nisi tangere et tangi anima vero utpote Spiritus nec tangi nec tangere potest, ergo Corpus non potest agere in animam.

inst. Omnia Corpora animam nostram per sensus afficiunt, ergo agunt in animam

DA. afficiunt id est sunt Causa occasionalis affectionum quæ in anima oriuntur C. afficiunt id est per se animam contingunt N.

Satis superque jam ostensum est qua ratione Corpora sensus nostros externos per lumen per aërem per particulas à se missas per Contactum Commoveant motumque in Cerebro usque propagent quo posito in anima oriuntur affectiones unde patet Corpora quidem Causam occasionalem esse affectionum quæ in anima oriuntur, minime autem illam per se afficere.

opp. ultimo Motus qui in Cerebro excitatur ab objectis externis animam Commonefacit de sensationibus eliciendis ergo per hunc motum Corpora animam afficiunt.

<u>Na</u> in rigore intellectu motus in cerebro exci
tatus animae stricte loquendo non commune
facit illum enim anima non sentit et
plane ignorat, ast hic intercedat necesse
est, illa toties laudata naturae lex qua
anima determinatur ad sensationes
ceterasq affectiones suas. in hac igitur
lege multoties exposita jacet ille nodus
commercii animae cum corpore quem philo:
sophi per sistemata sua irrito semper
conatu exponere certabant

EM 261

I 131

Synopsis quaestionum Philosophicarum Ex Metaphisica.

Unde nomen Metaphisicae originem suam ducat?
Quid est Metaphisica aut quomodo definitur?
Quod est illius objectum?
Quis est status metaphisicus?
Num Metaphisica scientia vocari potest?
In quas partes subdividitur?

De Ontologia.

Quid est proprie ontologia?
Quot et quomodo rerum quarumcunque status distinguntur

De Ente seu idea.

Quid est idea? et quod ejus objectum?
Quid idea pura, quid imago?
I An omnis idea vera est?
II Imago potest falsa esse relate ad objectum extrinsecum
Quod est subjectum ideae?
Quae sunt celebriores philosophorum hac de re sententiae?
Quid et quot sunt qualitates sensibiles?

II

Quid veteres philosophi de iis fabulati sunt.

III Qualitates sensibiles sunt animæ modificationes

IV ideæ non sunt in divina essentia conspiciendæ.

V ideæ non sunt corporum larvulæ.

VI ideæ sunt animæ modificationes.

Quæ sunt philosophorum opiniones circa idearum originem.

Quid dicendum de opinione Carthesii et Peripateticorum

VII Non dantur ideæ innatæ, nec Deus illas in nobis producit

VIII Intellectus ideas suas producit.

Quid est Ens et quotuplex.

Quotuplex distinguitur possibilitas.

IX Possibilitas intrinseca seu essentia intrinseca est attributorum consensio.

X Essentiæ rerum metaphisicæ sunt immutabiles.

XI Possibilitas entis extrinseca est illius producibilitas

Quæ sunt entis cujuslibet proprietates.

Quid est unitas et quotuplex.

XII Unitas metaphisica ab ente non distinguitur

XIII Quidquid existit quoque per se unum et singulare est.

XIV Solæ ideæ objective spectatæ possunt esse universales.

XV Sola anima nostra format universalia.

XVI Genus et species non existunt in statu phisico.

Quid est distinctio et quotuplex.

Quotuplex est distinctio rationis.

Quid sunt ideæ præcisivæ et cur gradus metaphisici vocantur.

~~Quid dicendum de quaestione Scotistica Thomistica~~

Num ideae arguant in re quam repraesentant plures partes num plures formalitates aut virtualitates XVI 133

XVII Ideae praecisivae a nobis oriuntur 1mo quia intellectus noster limitatus est. 2do quia nullius rei ideam intuitivam habemus. 3tio quia diversos effectus ab eadem re elici videmus.

Quid est relatio et quotuplex ?

Quae in relatione omni distinguenda sunt ~~est~~

XVIII In statu physico nulla datur relatio ?

XIX fundamentum relationis debet in statu physico existere

De Pneumatologia.

Quid est objectum hujus scientiae ?

Quotuplex est spiritus ?

Quomodo constat spiritus existere ?

XX Spiritus in genere est substantia activa ?

Quid dicendum de opinione fere omnium philosophorum qui Elementis materiae adscribunt simplicitatem ?

Quid de altera opinione quae his moleculis adscribit activitatem ?

Quae sunt praecipuae spiritus proprietates ?

Quid est simplicitas, quid immortalitas et quotuplex ?

Quid immortalitas intrinseca quid extrinseca ?

XXI Spiritus est necessario simplex ?

XXII Spiritus est intrinsece immortalis

IV

De Psychologia.

Quid est psychologia?
Quid veteres opinati sunt de anima humana
XXIII Anima est spiritus?
XXIV Anima est simplex?
XXV Anima est intrinsece imortalis?
XXVI Anima est extrinsece imortalis?
Ad quas facultates omnes animae virtutes revocantur?
Quid est intellectus?
Quid facultas cognoscitiva? quid sensitiva et imaginativa?
Quomodo exponitur memoria?
Quid facultas attendendi?
Quid ingenium et ratio?
Quod est officium voluntatis?
Quid est facultas appetendi aut aversandi?
Quid libertas?
Ad quam facultatem spectant omnes animae motus quos affectus vocant?
Num hae facultates omnes in anima arguunt pluralit
Quid veteres philosophi de animae origine et illarum cum corpore unione censuerunt?
XXVII Anima a Deo creatur et corpori unitur, quando foetus humanus est debite organizatus
Quem locum anima in corpore probabiliter occupat
XXVII Anima in cerebro probabilius residere videtur

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

V

135

Quid est unio in genere et quotuplex ?
In quo consistit unio animæ cum corpore ?
Quæ sunt celebriores philosophorum sententiæ ?
XXIV An est admittenda sententia peripateticorum ?
XXV An potest admitti harmonia præstabilita ?
XXVI Sola lex naturæ concipitur esse vinculum animam inter et corpus ?

De Theodicea.

Quod est objectum theodiceæ ?
Quotuplex Atheorum species distinguitur ?
I Atheismus est generis humani pestis
II Atheismus est polytheismo deterior ?
Quid est argumentum morale ?
III Universalis hominum consensus existentiam Dei evincit ?
Quid est argumentum phisicum ?
IV Existentia mundi phisici evincit Deum.
V harmonia et venustas mundi architectum sapientissimum demonstrant.
Quomodo distinguuntur perfectiones et quid est ens perfectissimum ? Quid est argumentum metaphisicum
VI Ex idea entis contingentis et necessarii demonstratur Deus
VII Deus est ens perfectissimum ?
Quid est æternitas ?
VIII Deus est æternus.

VI

VIIII Deus est immensus.
X Deus est omniscius.
XI Deus est immutabilis.
Quid et quotuplex est libertas.
XII Deus est liber
Quae sunt opiniones circa optimistas.
XIII Deus non tenetur ad optimum.

VII
137

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

VIII

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

VIII
~~137~~
140

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

D. I – VIII + 132 Bl.
23 × 18 cm

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

VIII
129

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Papier gewässert u. geleimt
neue Decke m. altem Überzug
Lose Teile neu eingeheftet.
Fragmente liegen bei

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

gefördert
durch

Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Secondo.

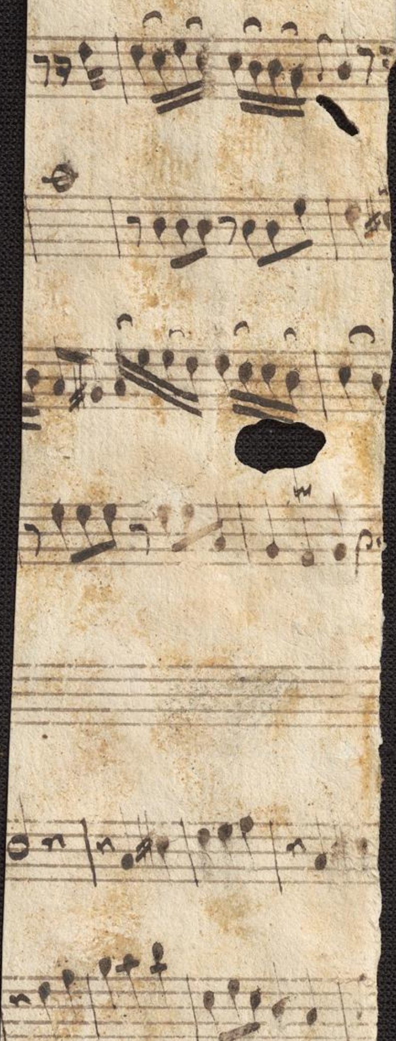

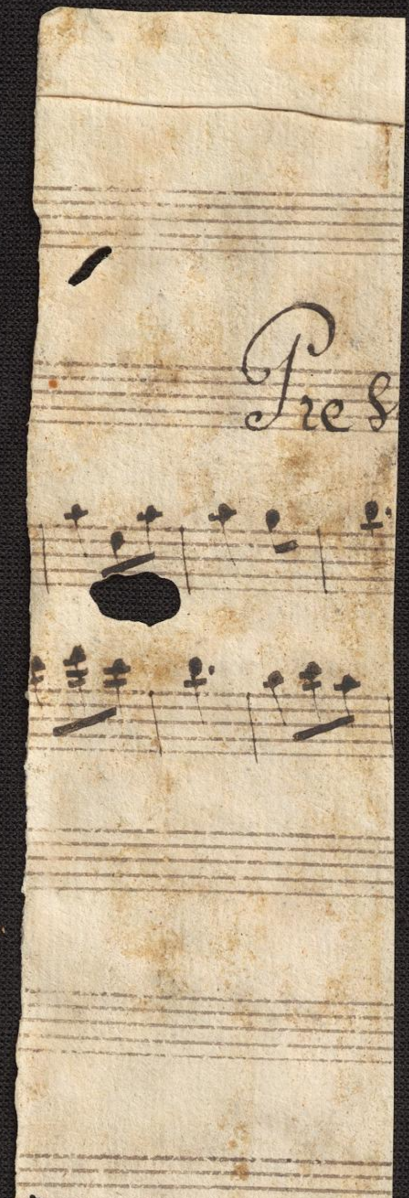

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

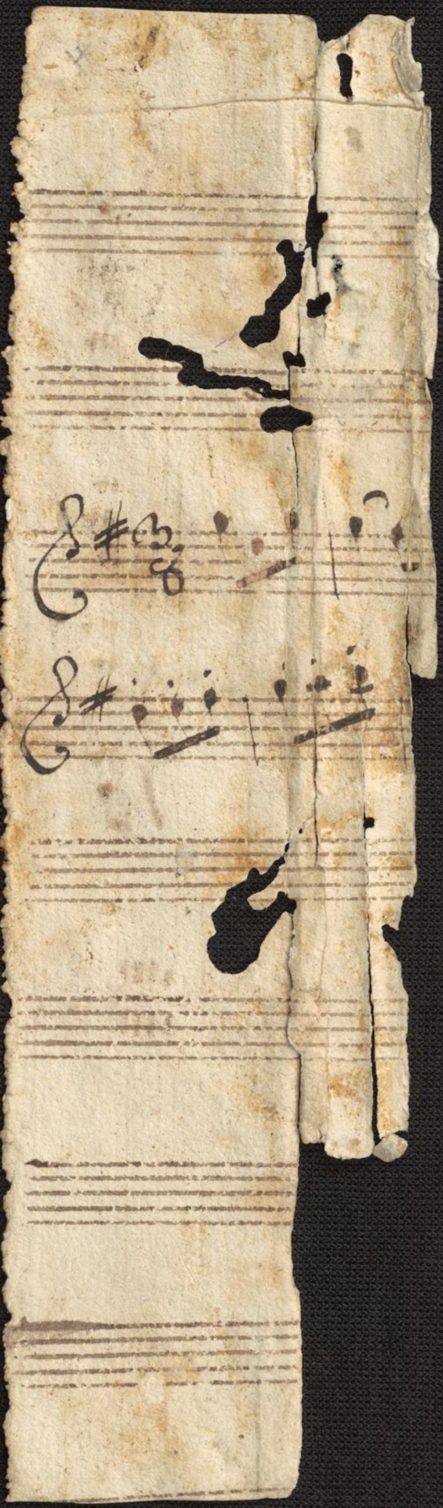

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

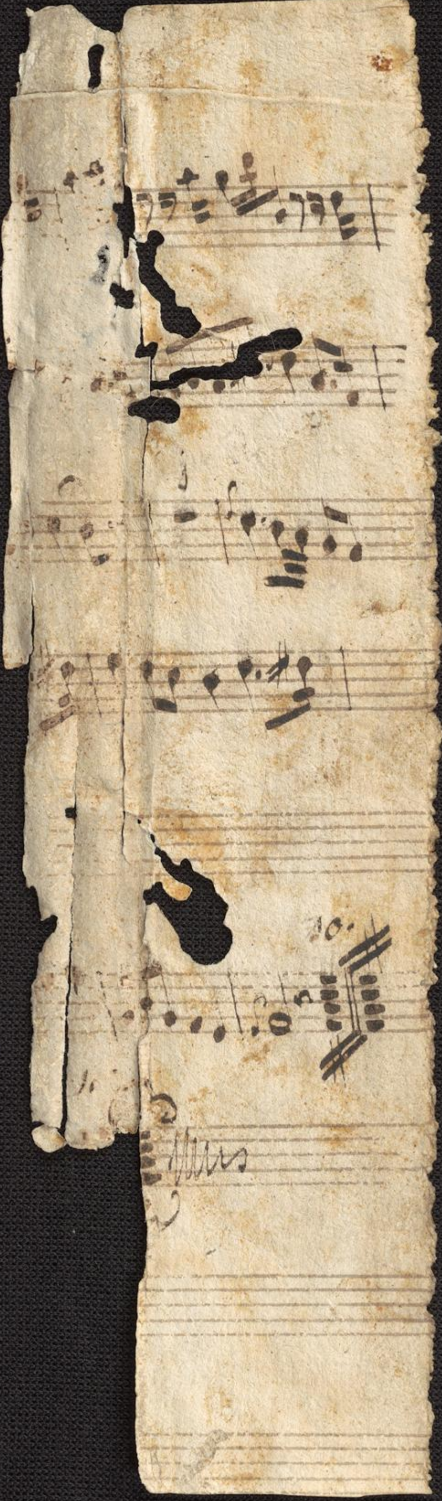

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

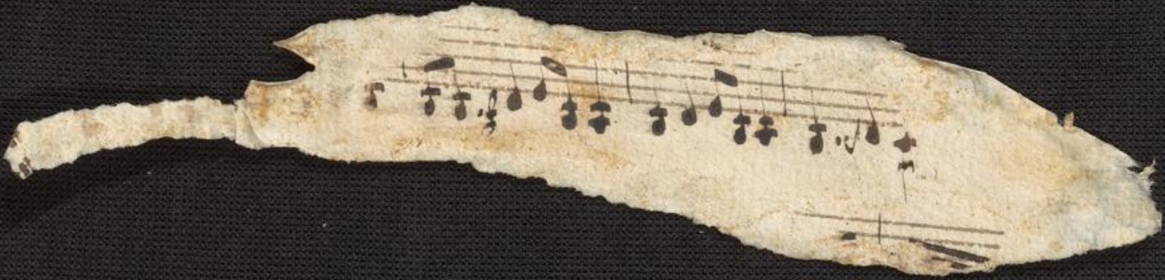

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

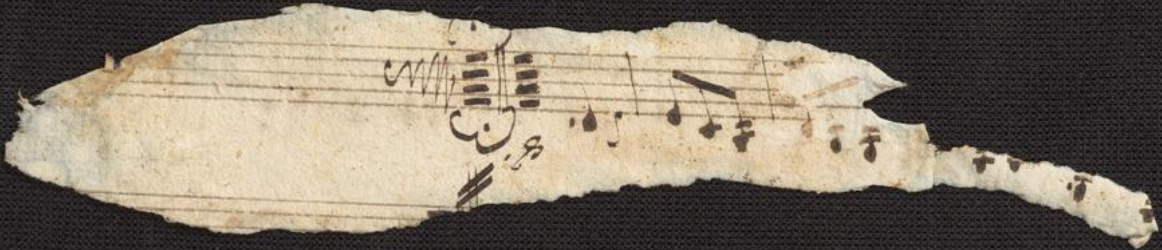

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Polonesse

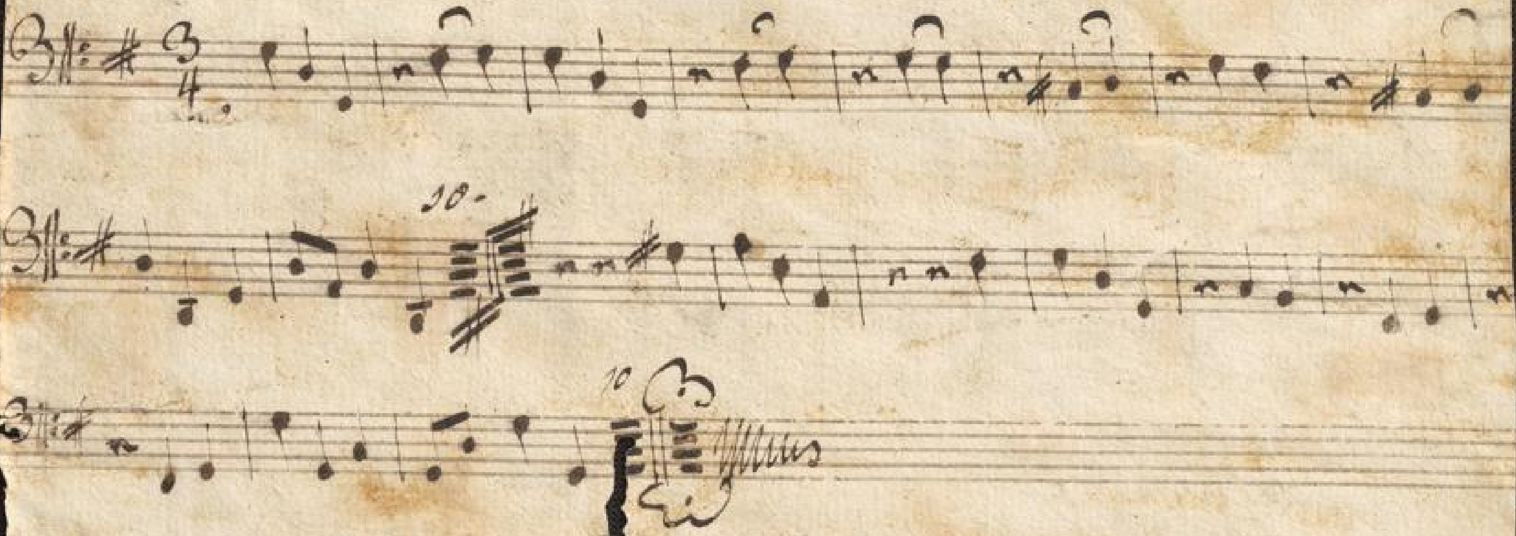

Presto

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

95

89

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

gefördert durch Baden-Württemberg

MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

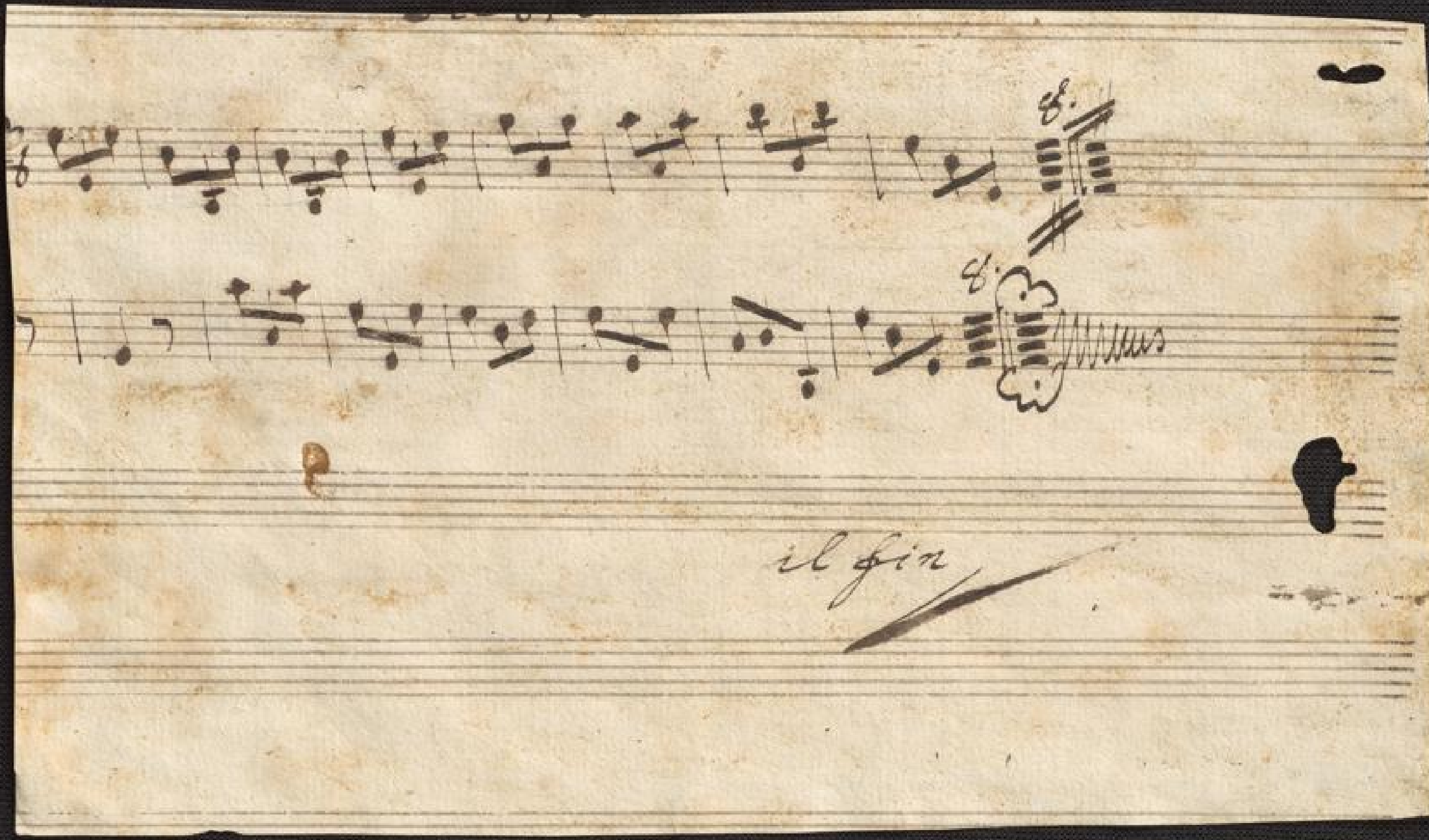

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Papier gewässert [illegible]
neue Decke [illegible]
[illegible] [illegible] ei[illegible]
Fragmente

Copyright 4/1999 YxyMaster GmbH www.yxymaster.com
VierFarbSelector Standard · Euroskala Offset

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST